

De Landeigenaar

89

IN VLAANDEREN

Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen
december / januari / februari 2021

Word **NU** lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.VLAANDEREN

- Nieuwe subsidie bebossing
- Voederstruiken in landbouw

DOSSIER

- Zelfrealisatie

Landelijk Vlaanderen

elbeko

BETER WONEN, BETER LEVEN.

Elbeko brengt uw bouwproject op een hoger niveau door een persoonlijke en professionele begeleiding. De benadering als een totaalproject, gestructureerd, door een team van interne en externe experts brengt alle losse informatie mooi samen. Het resultaat is een homogene villa of woning, waarin alles klopt en het zalig leven is.

BETER WERKEN, BETER LEVEN.

Een kantoorgebouw vraagt gespecialiseerde kennis, inzicht en volledigheid. Het resultaat is uitstraling, werksfeer en efficiëntie. Een hoogwaardige omgeving is immers zoveel fijner, aangenamer, lichter.

Heb je zelf bouwplannen?

Meer info op www.elbeko.be

Inhoudsopgave

- 04 Woord van de voorzitter
- 05 Uit de Wetstraat
- 06 Zelfrealisatie, het antwoord van de private eigenaar op het recht van voorkoop natuur
- 10 Oproep bosuitbreiding: Aankoopgebieden voor private beseignars
- 11 Nieuwe subsidiemogelijkheden voor bebossen
- 14 Voederhagen en -struiken voor vee
- 17 De bosteller
- 18 Landgoed in de kijker: Polders en Wateringen
- 23 Natuurbehoud via Soayschappen
- 28 Hoogste rechter baant weg naar gelijk speelveld
- 30 Campagne Gemeentewegen: Landelijk Vlaanderen trekt naar Grondwettelijk Hof
- 32 De onderschatte waarde van houtkachels en brandhout
- 35 Jachtsector ontwikkelt Wilder: de eerste gratis meldings-app
- 38 Hoe kom ik te weten wie mijn grond bewerkt?
- 39 Soort in de kijker
- 41 Als de dood ons treft
- 46 Nieuwsflash

Redactieteam

Ute De Meyer
Projectcoördinator Particulier Bosbeheer,
Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Valérie Vandenaabeele
Sr. Project Manager Natura 2000 & Policy Officer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos & Hubertus Vereniging Vlaanderen

Alec van Havre
Bestuurder Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Jurgen Tack
Algemeen directeur, Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Colofon

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw
Trierstraat 67 - 1040 Brussel - Tel. 02 217 27 40

info@landelijk.vlaanderen - www.landelijk.vlaanderen

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack, jurgen.tack@landelijk.vlaanderen

Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenaabeele, redactie@landelijk.vlaanderen

Vormgeving: Gert Bogaerts

Advertenties: redactie@landelijk.vlaanderen

© Landelijk Vlaanderen vzw

 www.facebook.com/landelijkvlaanderen

 twitter.com/LandelijkVla

Landelijk Vlaanderen vzw en
Particulier Historisch Patrimonium vzw
zijn stichtend lid van Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Erfgoed

Landelijk Vlaanderen vzw en
de Koepel der Bosgroepen vzw
zijn stichtend lid van Aanspreekpunt
Privaat Beheer – Natuur en Bos

Voorwoord

Christophe Lenaerts, voorzitter

Woord van de voorzitter

Beste leden en sympathisanten,

Overkomt het je soms ook dat je, op weg naar het werk of naar huis, het gevoel krijgt dat elk verkeerslicht op rood staat? Soms heb je ook het geluk dat alle verkeerslichten op groen staan, maar dat gebeurt dan weer zelden. Er wordt wel eens beweerd dat dit louter van je ingesteldheid afhangt. Zo zouden optimisten vaker groen licht hebben en pessimisten vaker voor een rood licht staan. Al zie ik mezelf als een optimist, toch heb ik dit jaar het gevoel dat er geen einde komt aan de rode lichten. COVID-19 indicatoren staan, bij het schrijven van dit voorwoord, al enkele weken op rood en kleuren nog steeds donkerder. Als ondernemer staat het licht ook op rood met lagere omzetcijfers, uitval van personeel en regeringsmaatregelen die sneller genomen dan uitgevoerd worden. Ook als private eigenaar staat het licht steeds vaker op rood: er worden ons steeds meer maatregelen opgelegd waarvan we niet steeds de overtuiging hebben dat ze nuttig zijn.

De druk op bosbouwers om hun bos steeds minder te gaan beheren en de natuur het werk te laten overnemen is vaak geen echte bijdrage aan een meer biodiversiteit. Vaak resulteert het in een beheerder die niet langer geïnteresseerd is en verdwijnt het bos voor andere doeleinden. Reeds generaties lang hebben bosbouwers hun bos beheerd in functie van economische doelstellingen. Dat daarbij ook biodiversiteitswaarden werden gecreëerd was en is nog steeds mooi meegenomen. De ons nog resterende grote bosgebieden hebben we vaak te danken aan private eigenaars die over de generaties heen hun bos op een economische wijze hebben beheerd. Vandaag staat het economische bosbeheer steeds meer voor een rood licht: actiegroepen die richting rechter stappen bij elke kapping van een bos, ja zelfs van een indi-

viduele boom, de onmogelijkheid om exoten in het bosbestand te mengen waardoor onze bossen steeds minder klimaatresistent worden of de afschuw voor populieren-teelt terwijl deze net een ideale teelt is om landbouwgrond voor te bereiden op een bos met een hogere natuurwaarde. Bos met hoge natuurwaarden kan perfect bestaan naast een meer economisch beheerd bos. We kunnen ons vandaag niet veroorloven om eender welke type niet te realiseren. We hebben het bos immers nodig in onze strijd tegen de klimaatwijziging.

Verkeerslichten staan er om de verkeersveiligheid te vergroten. Dat heeft de wolf in Vlaanderen nog niet geleerd. Vroeger was er sprake van Roodkapje en de wolf, vandaag is het eerder moterkapje en de wolf. Je hoeft geen expert te zijn om te weten dat dit zou gebeuren in het sterk gefragmenteerde Vlaanderen. Prompt klinkt de roep om wegen af te rasteren en ecoducten te installeren. Het is immers het recht van elk dier om zich veilig te kunnen verplaatsen. Misschien moeten we eerst werk maken van de zwarte punten op de Vlaamse wegen zodat onze kinderen zich veilig naar school kunnen begeven. Gelijktijdig klinkt de roep om de vergroende fragmentatie door ons dicht wegennetwerk aan te pakken, vaak door dezelfde mensen die ook vragende partij zijn om met elektrisch hekwerk het Vlaamse platteland net verder te fragmenteren.

Het Europees Parlement gaf dan weer groen licht aan het nieuwe Europese landbouwbeleid. Een rood licht kreeg deze beslissing van de natuurverenigingen omdat de vergroening van het landbouwbeleid voor hen niet ver genoeg gaat. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid is evenwel een economisch instrument dat op de landbouw gericht is. Zolang landbouwers niet kunnen rekenen op een faire vergoeding zal dit hun wil om bijkomende ecosystemendiensten

te verlenen ondermijnen. Een duurzame landbouw met aandacht voor natuur en leefmilieu kan pas echt tot ontwikkeling komen wanneer een landbouwbedrijf kan opereren binnen een economisch haalbare realiteit.

Veel rode lichten dit jaar, dit kwartaal, deze week, vandaag. Maar wist u dat, als u straks weer doorrijdt en in de spiegel achterom kijkt, u een groen licht zal zien.

Ik wens u, uw familie, naasten en vrienden, een hopelijk toch nog vrolijk kerstfeest en een zeer gelukkig en gezond 2021 toe. ◀

Christophe Lenaerts
Voorzitter Landelijk Vlaanderen

Uit de Wetstraat

Uit de Wetstraat

Auteur: Jurgen Tack

Het vorige nummer van dit magazine was volledig gewijd aan het bosuitbreidingsplan. Intussen krijgt het subsidiebesluit dat de basis vormt voor de realisatie van 4.000 ha bijkomend bos deze legislatuur, stilaan zijn definitieve vorm. Opvallend daarbij is dat enkele belangrijke maatregelen voor private eigenaars intussen verdwenen zijn. Was er in de initiële tekst nog plaats voor een gesubsidieerde aanplant van populier, dan is dat nu niet langer het geval; het aanplanten van bos op landbouwgronden wordt aan banden gelegd; het gebruik van exoten in functie van klimaatwijziging blijft een moeilijke noot om te kraken.

Via de Minaraad kregen we vanuit Landelijk Vlaanderen de kans om hierop te reageren. Ik deel hierbij graag de belangrijkste opmerkingen in het advies die er kwamen op vraag van Landelijk Vlaanderen, De Bosgroepen en het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos:

- Artikel 3, §2, 13°, bepaalt dat de bebossing dient te worden uitgevoerd met inheemse soorten opgenomen in bijlage 1 van het Besluit van 2 oktober 2015 betreffende het verlenen van subsidies voor bebossing en herbebossing. Daarnaast wordt de kwestie van het plantgoed en de plantmethode in het Bosuitbreidingsplan opgevat als 1 van de 8 pijlers van het plan, en dit in functie van klimaatverandering. De Raad wijst in de eerste plaats op het belang van een goede soorten- en herkomstkeuze, aangepast aan de specifieke terreinsituatie, om te komen tot klimaatrobuuste bossen. De Raad meent dat de lijst van bijlage 1 de nood aan klimaatrobuuste bossen waarschijnlijk niet voldoende dekt, gelet op de noodzaak aan klimaatadaptatie in de bosbouw.
- Verder wordt ook in het Bosuitbreidingsplan terecht opgemerkt dat de plantmethode van belang is. De Raad wijst daarom op het feit dat het bebossen van landbouwgronden zorgvuldig moet gebeuren om op termijn kwalitatief bos op die gronden als resultaat te hebben. De Raad verwijst hierbij in het bijzonder

naar het advies van het Instituut voor Natuur- en Bosbehoud (INBO.A.3803 van 2 augustus 2019 inzake de ontwikkeling van ecologisch waardevolle bossen op landbouwgronden), waarin onder meer wordt geconcludeerd dat cultuurpopulieren, zeker in het begin, een belangrijke rol kunnen spelen. De Raad vraagt derhalve om hiermee rekening te houden. In gebieden waar natuurstreefbeelden moeten bereikt worden zou die bebossing gepaard moeten gaan met de gepaste onderetage of fungeren als tussenfase richting een kwaliteitsvol en habitatwaardig bos. De Raad verwijst hierbij naar artikel 5, eerste lid, 8°, van het besluit van 2 oktober 2015 dat bepaalt dat ook populier, gecombineerd met inheemse soorten, kan gebruikt worden voor dergelijke bebossing en vraagt om dit ook toe te laten in het ontwerpbesluit dat voor advies voorligt.

Het al dan niet volgen van adviezen gegeven door de Minaraad is een politieke beslissing. Ook buiten de Minaraad trachten organisaties het besluit nog bij te sturen. Ook vanuit het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos hebben we de Minister nogmaals aangeschreven met de vraag om het realiseren van (minimaal) een natuurbeheerplan type 1 (of meer) 4 jaar na de realisatie van het bos te schrappen uit het besluit. Het uitwerken van een natuurbeheerplan type 1 heeft slechts een beperkte meerwaarde terwijl het voor vele (kleine) eigenaars heel wat administratie met zich meebrengt. Vaak een reden om de stap naar bebossing op kleinere percelen niet te zetten. In veel gevallen zullen eigenaars verwachten dat De Bosgroepen hen ondersteuning bieden bij

de opmaak van dergelijk natuurbeheerplan en de grote tijdsinvestering die hiermee gepaard zal gaan, zal er voor zorgen dat er minder tijd over blijft voor het ondersteunen van bijkomende bebossingsdossiers.

Wat de uitwerking van een type 1 betreft: welke doelstellingen wil men hiermee realiseren? De voorwaarden van het huidige ontwerp subsidiebesluit zorgen immers voor voldoende garanties dat de aanplant kwaliteitsvol zal gebeuren en in stand dient te worden gehouden. Eens de aanplant goed in groei is, dienen er de daaropvolgende jaren weinig beheermaatregelen te worden uitgevoerd. Met andere woorden zal het natuurbeheerplan voor een dergelijk perceel vaak neerkomen op 'niets doen' waardoor de meerwaarde van zulk plan wel degelijk in vraag gesteld kan worden. Uiteraard is dat anders voor eigenaars die een type 2 of meer willen realiseren.

Wanneer we de komende legislatuur 4.000 ha bos willen realiseren, moeten we alle mogelijke pistes bewandelen. Elke piste die niet bewandeld wordt en elke administratieve toevoeging zal aanleiding geven tot het niet realiseren van vele tientallen hectares bos. Bos dat we dringend nodig hebben.

Ben je boseigenaar en wil je in de nabije toekomst bijkomende bebossing realiseren dan kan je ons laten weten in welk gebied je graag grond zou willen kopen om bos te realiseren. Wij overleggen dan binnen het programmabureau bosuitbreiding met andere betrokken partners om je deze kans zo maximaal mogelijk te geven. Want elk bos telt! ■

“40 jaar lang heeft het middenveld gevraagd naar bijkomend bos en hebben ministers excuses gezocht waarom de bosdoelen niet werden gehaald, vandaag hebben we een minister die vraagt naar bijkomend bos en een middenveld dat excuses zoekt waarom ze deze doelen niet behaalt.”
(Jurgen Tack, Landelijk Vlaanderen, in Programmabureau Bos op 4 december 2020)

Landelijk Vlaanderen, thuis op het platteland

Natuur

Zelfrealisatie, het antwoord van de private eigenaar op het recht van voorkoop natuur

Auteur: Valérie Vandenabeele

Landelijk Vlaanderen heeft jarenlang gepleit om het recht van de private eigenaar om zelf beleidsdoelen te mogen en kunnen realiseren te vrijwaren. De afgelopen regeerperiodes is heel wat in de wetgeving verwezenlijkt op het vlak van gelijkberechtiging van de verschillende actoren op het terrein en de zelfrealisatie. Maar, zoals het steeds gaat in een democratie van regelneuverijheiligen, ligt er administratief enige ingewikkeldheid klaar om deze nobele gedachte in praktijk te bemoedigen. In afwachting van verder succes naar de praktijkomzetting, lichten we voor ieder die er mee te maken heeft (private eigenaars, notarissen, administratie, beleidsmakers, immobiliënmakelaars...) de context toe en hoe je in praktijk de zelfrealisatie kan uitvoeren.

Verwerving door de overheid

Verwerving door de overheid moet duidelijk een laatste-kans-maatregel zijn, die slechts wordt toegepast als private eigenaars een natuurdoel niet kunnen realiseren. Niettemin moet de private eigenaar die dit doel wel wil realiseren een vergoeding krijgen voor de meerkost van de maatregel en de minwaarde van de grond. Deze totale vergoeding is bijna altijd lager dan wanneer een overheid moet investeren in aankoop + inrichting + onderhoud + personeel + verlies aan grondtaks van dezelfde grond. De private eigenaar blijft immers bereid een zekere kost, taks en last te betalen voor het genot van zijn private eigendom, al dan niet met beperkte erfdiensbaarheid tot openbaar nut.

Waarom wil een overheid verwerven? Overheden of administraties hebben binnen een beleidsnota van hun minister taken te vervullen, waarvoor jaarlijks een budget voorzien wordt. Budget dat niet opgebruikt is, verdwijnt. Het behoeft niet veel rekenwerk om te zien dat aankoop voor een administratie de eenvoudigste weg is om doelen te realiseren, nl. het zelf te doen. Wanneer besparingen zich opdringen en rechtszekere alternatieve oplossingen zich aanbieden, staan overheden soms ook open om andere opties te exploreren buiten verwerving.

Recht van voorkoop

Om natuurdoelen bijgevolg vlot te realiseren kunnen overheden ter realisatie van projecten een recht van voorkoop decretaal of wettelijk laten vastleggen. Het recht van voorkoop betekent dat wanneer je jouw

Verwerving door de overheid moet duidelijk een laatste-kans-maatregel zijn

grond verkoopt en een compromis getekend hebt, de notaris de grond eerst te koop moet aanbieden aan de overheid en dit aan dezelfde voorwaarden als het compromis.

De zones waar een Vlaams recht van voorkoop van toepassing zijn, zijn te raadplegen op www.geopunt.be (opgelet, deze registers zijn niet sluitend). Notarissen kunnen sluitende registers raadplegen. Het recht van voorkoop is echter niet van toepassing in geval verkoop aan echtgenoot, mede-eigenaar, afstammelingen of geadopteerde kinderen van de eigenaars en bij natuur evenmin in geval van bosgroeperingen die opgericht zijn voor 1998.

De voornaamste Vlaamse rechten van voorkoop zijn (zie www.vlm.be):

- Natuur: zijnde in VEN-gebieden, groene bestemmingen en bosuitbreidingsgebieden binnen het IVON en de speciale beschermingszones, natuurinrichtingsprojecten, de zoekzones binnen SBZ's en terreinen waar het ANB het beheer overnam → via VLM voor Natuur en Bos van de Vlaamse overheid. ►

Let op: Een bosgroepering is niet hetzelfde als een bosgroep. Een bosgroepering is een vrijwillige groepering onder de vorm van een vennootschap, van minstens 2 bouseigenaars. Het is een kleinschalig gezamenlijk beheersinitiatief met fiscaal voordeel en dus meestal bedoeld voor het beheer van economisch bos, dat vroeger ook een zekere subsidiëring voor het beheer kon krijgen. Een bosgroep is een vzw die leden-terreinbeheerders (waaronder private bouseigenaars) samenbrengt met als doel hen te helpen en informeren bij hun beheer. Ze voorzien in een basisdienstverlening en coördineren en organiseren ook beheeractiviteiten op terrein.

- Ruilverkavelingen landinrichting: → projectmatig door de VLM om nadien in ruil te brengen met andere eigenaars (vaak privé, maar kan ook publiek), en dit zolang het project niet afgesloten is.
- Ruimtelijke ordening → o.a. voor het Vlaamse gewest (door VLM), de provincie, gemeentes en intercommunales, in sommige gevallen opgelijst in een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP)
- de Vlaamse Waterweg: gebieden langs de waterwegen → door en voor de Vlaamse Waterweg
- Integraal Waterbeleid: gebieden in afgebakende oeverzones of overstromingsgebieden volgens de stroomgebiedsbeheerplannen → voor het Vlaamse gewest (via VLM), de Vlaamse Waterweg en de Scheepvaart
- Complexe projecten: mogelijk in het gebied van het project → afhankelijk voor diverse instanties

Het voorkeurecht van de pachter heeft steeds voorrang op het voorkeurecht van de Vlaamse overheid.

Vele Vlaamse rechten (niet provincies of gemeentes) van voorkeurecht worden uitgevoerd door de VLM, in naam van de vermelde, begunstigde overheid. De VLM blijft echter nooit zelf eigenaar van de gronden.

De VLM krijgt bij voorkeurecht melding van de notaris dat het recht van voorkeurecht aangeboden wordt. De VLM neemt dan contact met de gerechtigde overheid om te vragen of VLM het recht van voorkeurecht dient uit te oefenen. Een recht van voorkeurecht betekent dan ook niet noodzakelijk dat de overheid haar recht zal uitoefenen.

Merk op dat in het geval van een perceel grond dat verpacht is aan een landbouwer, de pachter een voorkeurecht heeft volgens de pachtwet. Het voorkeurecht van de pachter heeft steeds voorrang op het voorkeurecht van de Vlaamse overheid.

Onteigening

Naast het recht van voorkeurecht, kan de Vlaamse overheid (en ook provincies, gemeentes, polders, watering en een reeks andere instellingen) ook gronden verwerven via onteigening. Art. 16 van onze Grondwet zegt dat onteigening slechts mogelijk is ten

Een aandeel in een onverdeelde eigendom of een ander zakelijk recht kan niet afzonderlijk worden onteigend, uitgezonderd de situatie waar de onteigening van dit aandeel ertoe strekt uiteindelijk het volledige eigendomsrecht of zakelijk recht te verwerven.

algemeen nutte en slechts mogelijk is tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling. Op 15 februari 2017 werd een nieuw Onteigeningsdecreet goedgekeurd (zie ook artikel in Landeigenaar 75). Ook een gebied dat onteigend zal worden, moet een wettelijke of decretale verankering hebben. De onteigende overheid moet een machtiging hebben, er moeten vooraf procedures doorlopen worden en diegene die onteigent (vaak via een aankoopcomité) moet de eigenaars eerst contacteren om te proberen komen tot een minnelijke verwerving.

Zelfrealisatie

De zelfrealisatie kan een oplossing zijn voor eigenaars die hun grond niet wensen te verkopen, maar de doelen zelf willen realiseren. De eigenaar geeft dan aan om de vooropgestelde (natuur)doelen zelf te realiseren. Zodoende wordt de reden van verwerving door de overheid tenietgedaan.

In geval van onteigening, dient de kandidaat-onteiende eigenaar aan te geven zelf de doelen van de onteigening te willen realiseren gedurende het 30-dagen durende openbaar onderzoek. Dan heb je 70 dagen tijd om een gestaafd verzoek tot de zelfrealisatie in te dienen waarin je aantoonst dat je in staat en bereid bent de doelstelling te realiseren en deze bovendien in stand te houden zoals bepaald. Voor de onteigening voor natuurdoelen kan dit via het nieuwe natuurbeheerplan.

In het geval er een recht van voorkeurecht berust op de grond die de kandidaat-koper wenst aan te kopen, bestaat er vandaag geen procedurele vorm om de zelfrealisatie

Behoed u voor onrechtmatige rechten van voorkeurecht!

Met het vernieuwd Natuurdecreet van 2014 is het recht van voorkeurecht dat bestond binnen de groene bestemmingen binnen de perimeters van natuurreservaten vervallen. Zij zijn vervangen door een recht van voorkeurecht binnen de Speciale Beschermingszones (SBZ's) voor Natura 2000. Deze zones zouden na openbaar onderzoek van de managementplannen van deze SBZ's verkleind worden naar de zoekzones en geleidelijk verdwijnen in de mate van het opstellen van beheerplannen. Maar deze geplande evolutie blijft voorlopig *on hold*.

Het decreet stelde wel nog een overgangstermijn van 3 jaar vanaf 2014 voor de bestaande reservaten met perimeters die volledig gelegen waren buiten SBZ. De evaluatie en herafbakening die in die periode moesten gebeuren zijn niet gebeurd en niet vastgesteld door de Vlaamse Regering. Bijgevolg zijn de perimeters en het recht van voorkeurecht niet rechtsgeldig. Uit intern onderzoek blijkt echter dat deze lagen nog steeds bestaan op www.geopunt.be en in de kaartlaag van de notarissen. Ondanks herhaaldelijk aandringen op een rechtzetting, kregen we bij administratie en zelfs de politiek en het parlement geen gehoor! Volgens VLM zijn sinds het verstrijken van de overgangstermijn nog 5 ha grond verkocht met een recht van voorkeurecht natuurreservaten, waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet rechtmatig buiten SBZ lagen. Wel zien we een dalende trend sinds 2016.

Daarnaast bestaat ook nog een incoherentie in artikel 40 van het natuurdecreet waarbij erkende terreinbeherende natuurverenigingen nog een voorkeurecht hebben op terreinen die zij huren of in erfpacht hebben in VEN, een deel van het IVON en natuurinrichtingsprojecten. Enerzijds is het concept terreinbeherende natuurvereniging ondertussen afgeschaft en anderzijds hebben de private beheerders door de gelijkberechtiging dezelfde rechten.

Landelijk Vlaanderen kan hierin tussenkomen en de zelfrealisatie voorleggen bij Natuur en Bos

te regelen. We werken eraan om hiervoor ook een procedure te ontwikkelen via de notaris, maar dit blijkt administratief zeer

ingewikkeld. Wat dien je in dit geval te doen? Als kandidaat-koper dien je voor het tekenen van het compromis te kennen te geven dat je de zelfrealisatie wenst in te roepen. Je zal dan in de meeste gevallen een engagement tot een natuurbeheerplan moeten aangaan.

Landelijk Vlaanderen kan hierin tussenkomen en de zelfrealisatie voorleggen bij Natuur en Bos van de Vlaamse overheid voor het recht van voorkopen natuur. Belangrijk is dat u als koper contact met ons opneemt, alvorens enig compromis getekend wordt! We begeleiden u vervolgens in het opmaken van een overeenkomst met Natuur en Bos, waarna zij VLM melden af te zien van het recht van voorkoop.

UITZONDERING: het recht op zelfrealisatie kan nooit worden toegepast in geval van weg-, spoorweg-, haven- en waterweginfrastructuur en daaraan gerelateerde ingrepen.

Wat met de grondwaardevermindering?

Wanneer men een emotionele band heeft met zijn grond en deze wil inschakelen voor de zelfrealisatie, komt men mogelijks in de situatie dat men een landbouwgrond zal moeten inzetten om natuurdoelen te realiseren, met een terugval van de grondwaarde tot al gauw een derde. We vragen reeds lange tijd een stimulans voor de private eigenaars om hun gronden in te schakelen voor extra bos of natuur, maar de grondwaardevermindering blijft als rem op de uitvoering van die doelen staan al is er nu een vergoeding voor grondwaardeverlies bij het bebossen van gronden.

Soms heeft men het geluk dat een onteigeningsprocedure of de grond ook onderhevig is aan een ruimtelijke planningsprocedure. In dat geval kan een kapitaalschadevergoeding verkregen worden voor dat grondwaardeverlies. Jammer genoeg kan men hier maar aanspraak op maken bij de verkoop van de grond of bij weigering van een vergunning wat de doeltreffendheid van de maatregel vermindert. ■

Pacht

Naast de wil van de eigenaar om de doelen te realiseren, kan een pacht-situatie een obstakel vormen voor de private eigenaar. De overheid voorziet weliswaar in een gebruikersvergoeding voor het opzeggen van pacht indien zij zelf eigenaar wordt, maar dit is niet mogelijk voor een private eigenaar. Wij vragen dus een regeling in groene bestemmingsgebieden die de pachters respecteert maar toch met de tijd het bereiken van natuurdoelen mogelijk zou maken.

☀️ 🌱 Je ben een eigenaar van landbouwgrond en je wil genieten van de steun van een betrouwbare partner ?
Agriland stelt al zijn expertise tot jouw beschikking 💡

Meer informatie?
www.agriland.be

Landbouwer of exploitant van landbouwgronden ?

AGRILAND

Eigenaar van landbouwgrond ?

Bos

OPROEP Bosuitbreiding - aankoopgebieden voor private boseigenaars

Auteur: Jurgen Tack

Bij vele private eigenaars komen de nekharen recht te staan wanneer ze het woord 'aankopperimeter' lezen. Het vastleggen van aankopperimeters was het gevolg van de strijd tussen de toenmalige terreinbeheerders verenigingen en de afdelingen Bos en Groen, en Natuur, die op het einde van vorige eeuw elkaar trachten de loef af te steken bij de aankoop van natuur. Om hier een einde aan te maken, werden er gebiedsafspraken gemaakt. Er werden aankopperimeters vastgelegd, waarbij vooraf duidelijk werd vastgelegd waar de verenigingen aankochten, en waar de overheid aankocht. Het ging niet om absolute perimeters. Als er onverwacht een openbare verkoop gebeurde in een gebied waar de overheid volgens de afspraken kon aankopen, dan was het vaak beter dat toch een natuurvereniging het initiatief nam. Het toenmalige Agentschap voor Natuur en Bos kon immers vaak de dossiers niet snel genoeg administratief afronden. Omgekeerd, als een terreinbeheerders vereniging op een bepaald ogenblik

onvoldoende geld had en er kwam een groot stuk grond vrij, dan deden ze soms binnen hun aankopperimeter een beroep op de overheid om de aankoop te doen. Dit alles moest voorkomen dat onderlinge concurrentie de grondprijzen verder zou doen toenemen waardoor in totaliteit minder gronden zouden kunnen aangekocht worden.

Binnen de aankopperimeters werd vaak een voorkooprecht ingesteld om zich te verzekeren dat de overheid de gronden binnen de aankopperimeter zou kunnen aankopen. Dit tot grote frustratie van private eigenaars die hierdoor vaak mogelijkheden zagen verdwijnen om hun private perceel natuur, bos of landbouwgrond verder uit te breiden.

Met het oog op het realiseren van 4.000 ha nieuw bos tijdens deze legislatuur en 10.000 ha nieuw bos tegen 2030 werd door minister Demir een samenwerking opgezet met organisaties die bos een warm hart toedragen: Natuurpunt, BOS+, De

Jouw persoonlijk aankoopgebied opstellen?

Neem contact op met Landelijk Vlaanderen via info@landelijk.vlaanderen met vermelding van jouw naam en contactgegevens. Eén van onze specialisten neemt dan contact met je op.

Bosgroepen, Landelijk Vlaanderen en de gemeenten en provincies. Samen met ANB en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) willen ze in Vlaanderen bijkomend bos realiseren. Hier ontstaat evenwel het gevaar dat men, in analogie met de jaren 90 van vorige eeuw, elkaar gaat beconcurreren en de grondprijzen voor geschikte percelen kunstmatig hoog houden. Daarom werd door de deelnemende partners afgesproken hier bijkomend gebruik te maken van aankoopgebieden voor private eigenaars. Deze keer hebben dus ook private eigenaars de kans om een aankopperimeter aan te duiden. Voor een private eigenaar die op korte termijn zijn bosareaal wil uitbreiden, is dit een echte kans!

Wil je de komende jaren jouw bosbestand uitbreiden in een regio waar je reeds bos hebt, dan kan je Landelijk Vlaanderen contacteren. We stellen dan samen een aankoopgebied op waarbinnen je bijkomende gronden voor bebossing zou willen verwerven. Op basis hiervan maken we dan afspraken met de andere partners binnen het programmabureau bos zodat je alvast van hun geen concurrentie hoeft te verwachten. Als private eigenaar kom je dan niet in een opbod van steeds hogere grondprijzen terecht en de overheid kan op een kostenefficiënte wijze nieuw bos in Vlaanderen realiseren. ■

Bos

Nieuwe subsidiemogelijkheden voor bebossing

Auteur: Ute De Meyer

Op vrijdag 30 oktober keurde de Vlaamse regering het Besluit van de Vlaamse regering over de subsidiëring van bebossing definitief goed. Met dit nieuwe besluit tracht minister van Omgeving, Zuhal Demir, het subsidielandschap voor bebossing te vereenvoudigen en bij te stellen. Hieronder lichten we 3 belangrijke elementen uit dit nieuwe besluit toe, alsook de voornaamste voorwaarden die gekoppeld zijn aan de nieuwe subsidie.

1. Subsidiëring van bebossing

Het eerste en tevens grootste element uit dit besluit is de nieuwe subsidie. Ben je een particulier en wens je je grond te bebossen? Dan kan je vanaf 1 november 2020 een financiële ondersteuning aanvragen voor de aanplant (plantgoed, wildbescherming...) en het grondwaardeverlies. Door deze aspecten samen te voegen, wordt het Besluit van de Vlaamse regering (BVR) van 28 juni 2019 houdende subsidiëring van grondwaardeverlies bij bebossing, opgeheven.

Zoals bij elke subsidie het geval is, moet je ook hier aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zonder te diep in te gaan op alle voorwaarden waarvan de belangrijkste terug te vinden zijn in tabel 1, willen we toch graag je aandacht vestigen op het volgende:

- ten eerste is het mogelijk om te bebossen met populier in combinatie met inheemse soorten;
- ten tweede ben je, in tegenstelling tot het Besluit van de Vlaamse regering van 2 oktober 2015 betreffende het verlenen van subsidies voor bebossing en voor herbebossing, niet langer verplicht een natuurbeheerplan op te stellen. ►

Populier stond aanvankelijk niet in het ontwerpbesluit, maar dankzij de gezamenlijke vraag van het APB-NB, De Bosgroepen en Landelijk Vlaanderen heeft deze boomsoort een verdiende plek in dit besluit gekregen. Ook onze vraag aan de minister om geen natuurbeheerplan meer te hoeven opstellen, werd gehoord.

Vergunning

Voor een bebossing op grond met een agrarische bestemming is een gemeentelijke bebossingsvergunning van het College van Burgemeester en Schepenen (Veldwetboek art. 35 bis § 5) verplicht. Na de indiening heeft het Schepencollege 30 dagen de tijd om een beslissing te nemen over het al dan niet verlenen van de vergunning. Wordt de

-----
 Tot slot is er ook geen
 advies van Natuur en Bos
 bij bebossing op private
 gronden meer nodig.

Tabel 1: overzicht nieuwe subsidie bebossing

Bestemming
Niet gelegen in: <ul style="list-style-type: none"> - industriegebied in de ruime zin - herbevestigd agrarisch gebied (HAG) - agrarisch gebied (AG) vastgesteld in ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP)
Oppervlakte
<ul style="list-style-type: none"> - Min. 0,10 ha - Min. 0,50 ha als de grond gelegen is in AG in de ruime zin - Min. 0,25 ha als de grond gelegen is in AG in de ruime zin én aansluit bij bestaand bos
Wie
<ul style="list-style-type: none"> - Natuurlijke personen, privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtspersonen uitgezonderd de federale staat, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Waals Gewest, het Vlaams Gewest of een publiekrechtelijke rechtspersoon van het Vlaams Gewest - Aanvrager moet eigenaar zijn van de grond, een zakelijk recht hebben of het terrein pachten. Pachters moeten van de eigenaar of zakelijk rechthouder van de grond schriftelijke toestemming hebben.
Voorwaarden
<ul style="list-style-type: none"> - Bebossen met inheemse soorten - Combinatie van populier met inheemse soorten is mogelijk - Minstens 75 % afkomstig van aanbevolen herkomsten - Geen verplichting tot bebossing - Geen compensatieplicht - De grond is bij de subsidieaanvraag nog geen bos volgens art. 3 §1 van het Bosdecreet - Indien grond in AG in de ruime zin, mag deze gedurende minstens 2 volledige kalenderjaren voorafgaand aan het indienen van de aanvraag niet gebruikt zijn geweest voor professionele land- en tuinbouwdoeleinden - Geldige vergunning - Bebossing 25 jaar in stand houden - Bebossing registeren op www.bosteller.be - Bij elke overdracht (verkoop, erfenis, erfpacht...) de nieuwe bosbeheerder via de notaris op de hoogte brengen van de verbintenissen die gekoppeld zijn aan de grond
Bedrag
<ul style="list-style-type: none"> - 2,5 €/m² - 1,96 €/m² <ul style="list-style-type: none"> - in het geval van natuurlijke verbossing op gronden niet verworven via subsidie, waarvoor geen vergoeding voor grondwaardeverlies werd ontvangen of geen eigendom van besturen als vermeld in artikel 1, eerste lid, 6°, van het BVR van 14 juli 2017 betreffende de subsidiëring van de planning, de ontwikkeling en de uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer.   - 0,54 €/m² <ul style="list-style-type: none"> - voor gronden in eigendom van besturen als vermeld in artikel 1, eerste lid, 6°, van het BVR van 14 juli 2017 betreffende de subsidiëring van de planning, de ontwikkeling en de uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer - voor gronden waarvoor een subsidie is bekomen voor verwerving van de grond/een vergoeding voor grondwaardeverlies is ontvangen - en voor grond gelegen binnen AG in de ruime zin met een oppervlakte tussen 25 - 50 are en aansluitend op bestaand bos

termijn niet gerespecteerd, dan wordt de vergunning geacht verleend te zijn. Daarnaast wordt door de vergunningverlenende gemeente het advies van het Departement Landbouw en Visserij gevraagd. Indien zij binnen een termijn van 20 dagen geen advies heeft verleend, wordt deze geacht gunstig te zijn. Opgelet, dit advies is niet bindend!

Tot slot is er ook geen advies van Natuur en Bos bij bebossing op private gronden meer nodig.

Hoe aan te vragen?

Vul het aanvraagformulier van Natuur en Bos in en bezorg dit voor je met de aanplant van je bos begint. Uiterlijk 45 dagen na je aanvraag, ontvang je een bevestiging. Indien er ontbrekende elementen zijn, brengt Natuur en Bos je hiervan op de hoogte en heb je 14 dagen de tijd om de ontbrekende elementen te bezorgen.

Staan je bomen in de grond, dan moet je dit melden aan Natuur en Bos die de subsidie vervolgens uitbetaalt.

2. Subsidies voor bebossing in herbevestigd agrarisch gebied, in agrarisch gebied vastgesteld in ruimtelijke uitvoeringsplannen en herbebossing

Door de invoering van de nieuwe subsidie is het BVR van 2 oktober 2015 betreffende het verlenen van subsidies voor bebossing en voor herbebossing gewijzigd naar het BVR van 2 oktober 2015 betreffende het verlenen van subsidies voor bebossing in herbevestigd agrarisch gebied en in agrarisch gebied vastgesteld in ruimtelijke uitvoeringsplannen en voor herbebossing. De subsidie voor bebossing uit 2015 zal met andere woorden enkel van toepassing zijn voor gronden in herbevestigd agrarisch gebied, of in agrarisch gebied vastgesteld in ruimtelijke uitvoeringsplannen. Bij herbebossing en bebossing is het vanaf nu verplicht, als het gebruikte plantgoed via de handel

wordt aangeschaft, het plantgoed voor de soorten in bijlage 3 voor minstens 75 % van de beboste oppervlakte afkomstig te laten zijn van aanbevolen herkomsten. In dat geval bedraagt de subsidie 3.250 €/ha voor herbebossing en 3.750 €/ha voor bebossing.

Dit is aan de ene kant een versoepeling daar je vroeger de beboste oppervlakte moest aanplanten met 100 % afkomstig van aanbevolen herkomsten om aanspraak te kunnen maken op de maximale vergoeding. Aan de andere kant wil men er op die manier voor zorgen dat het gebruik van aanbevolen herkomsten voldoende gevaloriseerd wordt. Buiten deze wijzigingen blijven de voorwaarden en het subsidiebedrag echter ongewijzigd.

3. Subsidiebedrag voor het verwerven van te bebossen gronden met oog op erkenning als reservaat

Aan het BVR van 14 juli 2017 betreffende de subsidiëring van de planning, de ontwikkeling en de uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer wordt toegevoegd dat indien de grond is aangekocht met het oog op erkenning als natuurreservaat (NBP type 4) en binnen de 2 jaar bebost zal worden, de aankoopsubsidie verhoogd wordt naar 90 % van het aankoopbedrag met een maximum subsidiebedrag van 5 €/m². ■

Heb je na het lezen van dit artikel ook interesse gekregen om te bebossen?

Lees aandachtig de voorwaarden en bereken eenvoudig hoeveel subsidies je kan krijgen via www.bosteller.be/subsidies. Heb je hulp nodig bij het bebossen van je terrein, dan staan De Bosgroepen voor je klaar!

Landbouw

Voederhagen en -struiken voor vee

Auteur: Valérie Vandenabeele

Bronnen: https://www.rundveeloket.be/vraag_antwoord/silvopasture, <https://www.agroforestryvlaanderen.be>, brochure "Voederbomen in de landbouw, meer waarde per hectare door multifunctioneel gebruik", www.voederbomen.nl

Net een jaar geleden hadden we het reeds over voedselbossen voor landgoederen. Maar wat als je bepaalde types voedselbossen nog verder multifunctioneel kan inzetten? In dit artikel gaan we in op het nieuwe concept van 'voederhagen en -struiken voor vee'.

Wat zijn voederhagen?

Voederhagen, maar ook struiken en bomen die door vee gegeten worden, kunnen aanzien worden als een vorm van agroforestry, meer bepaald een silvopastoraal systeem. Terwijl in Frankrijk het silvopastorale systeem meer gebruikelijk is, mag men in Vlaanderen juridisch gezien vee enkel houden op landbouwgronden, tenzij anders bepaald in een vergunning. Met zogenaamde voederhagen worden landschappelijke, klimaat-, erosie- en natuurwaarden zo gekozen dat ze een meerwaarde vormen in het voedsel van het vee.

Bomen en struiken maken in feite al van oudsher deel uit van de boerderij. Enerzijds leveren ze brandhout, klompenhout, bouwhout, materiaal voor manden en andere gebruiksvoorwerpen of gereedschap. Anderzijds dienen ze als erfscheiding, veekering en dus ook als voedsel voor het vee en zelfs voor de mens. Door intensifiëring zijn ze geleidelijk aan opzij gedruwd en verdwenen ze meer en meer uit het landschap.

Het belang ervan komt met de huidige droogtes, overstromingen, biodiversiteitsverlies, erosie enz. terug naar voor. Door bomen en akkerbouwgewassen of grasland juist te combineren komt men tot netto opbrengstverhoging t.o.v. monocultuur bos en monocultuur landbouw. Zo kiest men bij voederhagen voor specifieke soorten die ontbrekende voedingsstoffen in het rantsoen van het specifieke vee op natuurlijke wijze aanvullen. Bovendien leveren ze een positief effect op het welzijn van de dieren (bescherming tegen wind, schaduw, diereigen gedrag zoals knabbelen...).

De hagen worden langs de kanten gegeten door het vee. De opschietende takken kunnen na snoei als voeder toegediend worden (vers, ingekuuld of gedroogd), als bodemverbeteraar dienen of op de stalbodem gelegd worden zodat het vee warm en droog loopt in de winter.

Tabel 1: Belangrijkste secundaire plantenstoffen

Stof	Eigenschappen	Boomsoort
tannine (looistoffen)*	smaakt bitter, helpt eiwitvertering, ontstekingsremmend, desinfecterend, anti-parasitair, diarree-remmend, verhoogt melkproductie	eik, Spaanse aak, esdoorn, els, krentebompje, haagbeuk, kornoelje, beuk, wilde appel, sleedoorn, roos, braam, framboos, lijsterbes
salicylaten	pijnstillend, koortswerend, ontstekingsremmend	wilg, populier
flavonoïden	ontstekingsremmend, antioxidant, onverzadigde vetzuren	hazelaar, meidoorn, vlier, lijsterbes
aroma's, cumarinen of antrachinonen	verwarmend, stofwisseling of microcirculatie verhogend	vuilboom, es, spar, grove den
saponinen, zeepstoffen (schuimend)	minder stikstof in mest, beter ophoesten	kastanje, berk,
slijmstoffen, kookhydraten met lange ketens	verzachtend, beschermt slijmvliezen	linde, iep

* Meer dan 50 gram tannine per kg DS verlaagt de opneembaarheid en verteerbaarheid van het rantsoen. Toevoegen van polyethyleen glycol aan het rantsoen kan dit effect terug afzwakken.

Welke nutriënten haalt vee uit voedselstruiken?

Net als in het wild levende dieren zoals reeën, gaan ook onze gedomesticeerde dieren zoals runderen, geiten en schapen, wanneer ze gebruik kunnen maken van bomen en struiken, hiervan smakelijk knabbelen. Het menu varieert van scheuten, knoppen, takjes, bast, schors tot grove hoeveelheden bladeren. Bij runderen staat daarbij een groot aantal soorten op het menu: vlier, wilg, populier, braam, eik, meidoorn, grove den... Geiten en schapen eten nog meer soorten en zijn ook beter in staat om stekels en secundaire plantenstoffen te verwerken. Naargelang het seizoen vordert, treedt ook verandering op in de consumptie. Zo

wordt beuk vooral in het voorjaar gegeten en minder later op het seizoen omwille van de toegenomen looistoffen die minder smakelijk zijn. Wilg wordt het hele seizoen door gesmaakt. Berk wordt door runderen niet gesmaakt, maar wel door geiten.

De meeste voedingsstoffen vindt men terug in de bladeren. De bladeren bevatten meer eiwitten, vetten en suikers dan gras. Ze zijn een bron van mineralen, sporenelementen en secundaire plantenstoffen. Deze secundaire plantenstoffen (zie tabel 1) kunnen giftig zijn (bv. taxine in taxus), maar ook effecten hebben op de vertering

en gezondheid van herkauwers. In te grote hoeveelheden of bij bepaalde rantsoenen kunnen de effecten negatief worden. Voor rundvee kan het rantsoen voor 12-55 % uit vers boomvoer bestaan.

Om te bepalen welke bomen en struiken je best aanplant, kan je een haarstaalanalyse laten doen. Tabel 2 geeft weer welke soorten je kan aanplanten wanneer bepaalde tekorten opduiken bij het vee. De grootste problemen komen voor met tekorten aan koper en selenium. Bij Limousins kan bv. de vacht bleker zijn of trager verdonkeren omwille van kopertekort.

Interessante voederbomen

Els

Elzenbladeren hebben een hoog eiwitgehalte en zijn interessant als voederboom. De soort is een goede stikstofbinder en groeit ook goed op natte bodems en werd vroeger gebruikt als hakhout.

Acacia

Acacia heeft ook een groot eiwitgehalte en is goed stikstofbindend. De doornen zijn geen probleem voor geiten en schapen, maar hele takken op stal kunnen problemen opleveren. Goed uitgangsmateriaal en goed beheer zijn van belang voor waardevol hout, maar kan ook als hakhout beheerd worden.

Zelf aan de slag?

Wil je zelf eens testen of zo'n voedselhagen passen binnen jouw landbouwbedrijf? Neem dan contact met ons op. Wij kijken of er mogelijkheden zijn om in te stappen in een gefinancierd proefproject.

Hazelaar

De hazelaar is een snelgroeende struik of boom, vaak toegepast in houtsingels en kan goed tegen snoei. De bladeren zijn smakelijk en bevatten een redelijke voederwaarde en mineralensamenstelling alsook ontstekingsremmende flavonoiden. Voor notenproductie wordt een hybridevorm aangeraden.

Es

Een van oudsher veel gebruikte voederboom met relatief hoge verteerbaarheid. Hij kan ook als hakhout of knotboom beheerd worden.

Andere bomen met hoge voederwaarde zijn: beuk, haagbeuk, iep, linde en wilg.

"In 80% van Vlaanderen geldt nog steeds de bestemming volgens het oude gewestplan van de jaren 70. Het staat de bouwshift in de weg." (Studie Ruimterapport)

Landelijk Vlaanderen, thuis op het platteland

Tabel 2: Advies boomsoort voor mineralentekorten

Mineraal	Boomsoort
Ca	kornoelje, populier, vlier
P	vlier, populier, wilg
Mg	hazelaar, els, es, iep, kornoelje, vlier
Na	kornoelje
K	populier, vlier, vuilboom
Fe	beuk, hazelaar, linde, els, robinia
Mn	hazelaar, linde, wilg, esdoorn, beuk, berk
Cu	beuk, lijsterbes, hazelaar, esdoorn
Zn	berk, wilg, populier
Se	vuilboom
Co	lijsterbes, esdoorn, framboos

Tip: vergeet niet rekening te houden met de bodemgeschiktheid van de boom- of struik-keuze. www.bomenwijzer.be en <https://bobo.inbo.be/map> kunnen je op weg helpen.

LANDELIJK WONEN

VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

> De gespecialiseerde makelaar mbt hoeses en gronden in buitengebied.

> Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: DANNY DE PAUW 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O

V A S T G O E D byba

www.agrovastgoed.be

De bosteller

Auteur: Natuur en Bos

Bossen beroeren iedereen. Ze zijn belangrijk voor planten, dieren en mensen. We moeten ze koesteren en we willen er meer. Het is de ambitie van de Vlaamse Regering om 10.000 ha bijkomend bos te realiseren tegen 2030. 4.000 ha daarvan tegen 2024, het einde van deze legislatuur. De overheid moedigt lokale overheden, partnerorganisaties, verenigingen en particulieren aan om mee te werken aan het realiseren van deze ambitie. Om te kunnen opvolgen hoeveel nieuw bos er in Vlaanderen bijkomt, is er de bosteller van Natuur en Bos. Op deze website kan elk nieuw aangeplant bos geregistreerd worden.

Heeft u, als private eigenaar tussen 1 oktober 2019 en vandaag een nieuw bos aangeplant of bos gecompenseerd ga dan meteen naar de website van de bosteller (<https://www.bosteller.be>) en registreer uw bos. Zo helpt u mee aan de realisatie van 10.000 ha bijkomend bos in Vlaanderen tegen 2030.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Landgoed in de kijker

Polders en Wateringen

Lokaal waterbeheer in vraag gesteld

Sneeuwlandschap in de Polder Land van Waas ter hoogte van de Dijkstraat – Meerdonk.

Interview door Alec van Havre

Ze dateren uit de vroegste Vlaamse geschiedenis en hebben over de eeuwen heen vanuit ondernemende lokale samenwerking, gedeelde belangen en hard werk onze typische natte landschappen op vele plaatsen vorm gegeven. Door hun historische resultaten, bereikt met beperkte middelen en uitstekende terreinkennis, is hun blijvende rol in het Vlaamse waterbeheer meer dan verdiend. Maar wel om de uitdagingen van deze tijd aan te gaan als gemoderniseerde gebiedsdekkende lokale besturen en om de doelstellingen van het integraal waterbeheer mee te verwezenlijken. Vandaar hun vraag naar hervorming van de wetgeving die hen betreft en de inspanningen voor fusies en uitbreidingen. Over deze interessante materies gaan we graag in gesprek met Pieter-Jan Taillieu, voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Polders en Wateringen (VVPW) en ontvanger-griffier van de Zuidijzerpolder.

AvH: als actieve plattelandsactoren zijn polders en wateringen minder bekend bij het publiek. Kunt u ze even voorstellen?

PJT: polders en wateringen zijn lokale gedecentraliseerde openbare besturen die eeuwen oud zijn. In Vlaanderen dateert het vroegste document dat wijst op het bestaan en de werking van een organisatie belast met de zorg voor het waterbeheer uit 1183 (Watering van Veurne-Ambacht).

Als we 'lokaal' aanstippen, dan bedoelen we ook bezielde en bemand door de 'mensen van de streek'.

Die lokale verankering is de reden waarom we zo goed de tand des tijds hebben doorstaan.

We hebben al die tijd in stilte en met succes onze taken volbracht, maar misschien te weinig onze realisaties in de kijker geplaatst, zoals andere overheden nu meer gericht doen. Middelen en ervaring in communicatie spelen hierin zeker een rol, maar ook het feit dat men gemakkelijker communiceert over het nieuwe, terwijl onze activiteit eerst en vooral gefocused is op het normaal en veilig waterbeheer.

Pompgemaal De Steger (Nieuwe Polder van Blankenberge), met zijn wachtbekken en het ontvangende kanaal.

De Abeek (Watering De Vreenebeek), op de grens tussen de gemeentes Bree en Bocholt.

Polders en wateringen zijn ontstaan uit de samenwerking van belanghebbenden om laaggelegen gronden te beschermen tegen de getijdenwerking en overstromingen door de zee of een rivier. Doorheen de eeuwen groepeerden belanghebbenden zich om het waterbeheer naar hun hand te zetten door indijking (polders) en afwatering (wateringen). Deze verenigingen van gebiedsgerichte samenwerking kregen pas later het statuut van lokaal openbaar bestuur. Ze zijn gegroeid vanuit het ondernemende Vlaanderen, niet vanuit de overheid. Die geest zit er nog flink in, waardoor we ook op heel veel vrijwilligerswerk beroep kunnen doen en zeer kosten-efficiënt zijn.

Vandaag zijn er in Vlaanderen 59 polders en wateringen actief met een werkingsgebied van 311.970 ha, waarvan 4 polders en wateringen een oppervlakte groter dan 20.000 ha beslaan, 48 een oppervlakte kleiner dan 10.000 hectare en 13 minder dan 1.000 ha. Samen beheren ze 10.094 km aan waterlopen.

AvH: is de bescherming tegen overstromingen vandaag nog jullie kerntaak?

PJT: onze kerntaak is de instandhouding van het watersysteem. De invulling van deze taak is echter met het gewijzigd landgebruik en de tijdsgeest sterk geëvolueerd. De bescherming tegen natte voeten is nog maar één facet van onze taak. De schaalvergroting in de landbouw, de moderne technieken, het integraal waterbeheer én een wijzigend klimaatpatroon nopen onze besturen om hun waterhuishouding hieraan aan te passen.

Zo is bescherming tegen droogte evenzeer een kerntaak geworden. Lang voor er bij andere overheden of in de publieke opinie sprake was van een droogteproblematiek, ontwikkelden polders al een vergunningensysteem voor watercaptaties. Dit om te voorkomen dat waterlopen in droge periodes leeg worden getrokken. Door het openen van schuiven, kleppen of inlaten kan de polder proactief water laten doorstromen, van plaatsen waar er nog voldoende water beschikbaar is naar waar een tekort dreigt.

Elke zomer wordt de druk op het waterlopendsysteem in de polders en wateringen groter. Agrariërs uit veelal stroomopwaartse gebieden moeten noodgedwongen watertransporten op touw zetten om

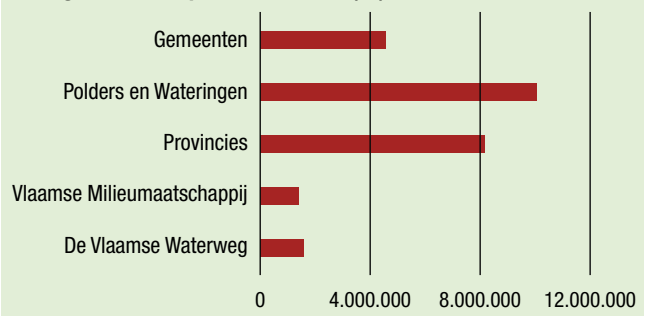
hun hoger gelegen en drogere landbouwpercelen te irrigeren. Het systeem dat eeuwenlang lokaal in evenwicht was, raakt uit balans onder druk van buitenaf. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het de polders waren die in 2017 aan de alarmbel getrokken hebben. De Zuidijzerpolder lag aan de basis van de eerste droogtebijeenkomst, waarbij alle bevoegde overheden naar gezamenlijke oplossingen zochten.

De expertise en de kennis in waterbeheersing die de polders en wateringen eeuwenlang hebben opgedaan, moet men inzetten om eenzelfde systeem van watergangen en kunstwerken als stuwen, schuiven en kleppen te installeren in de hogere percelen. Op die manier kan water langer bovenstrooms opgehouden worden en verlaagt de druk op de laaggelegen gebieden.

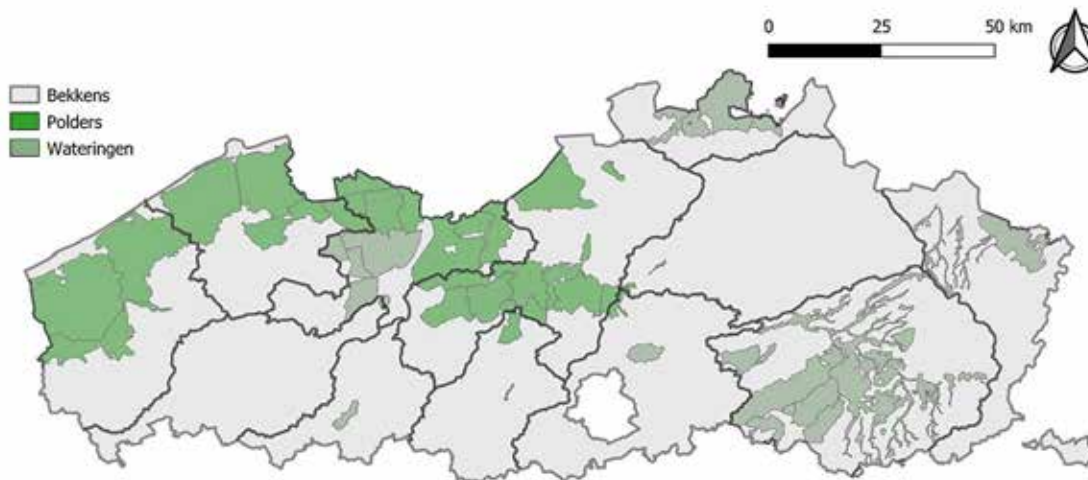
Beheer waterlopen Vlaanderen: Lengte waterlopen (m)

De Vlaamse Waterweg	1.588.482
De Vlaamse Watermaatschappij	1.400.241
Provincies	8.168.036
Polders en Wateringen	10.094.469
Gemeenten	4.580.034

Lengte waterlopen in beheer (m)

Bron: WVPW op basis van Vlaamse Hydrografische Atlas

AvH: na intens onweer zijn er vaak kolkende waterlopen die hele buurten bedreigen. Hebben polders en wateringen hierin een preventieve rol?

PJT: de klimaatwijziging zorgt inderdaad voor intensere neerslag. Uitzonderlijke neerslaghoeveelheden zullen altijd voor problemen zorgen, maar de polders en wateringen zijn hier goed op voorbereid. Ons fijnmazig netwerk van goed onderhouden grachten vormt één grote wijdvertakte buffer, waardoor bijna elke vierkante meter bebouwing in onze gebieden beschermd wordt.

Polders en wateringen staan gemeenten en provincies bij om hen te adviseren over hoe overstromingen van wegenissen, gebouwen, verkavelingen en hoogwaardige landbouwpercelen te voorkomen. Dat gaat van bouwadvies over instructies tot het aanleggen van perceelgrachten, buffer- of infiltratievoorzieningen en aanbevelingen voor hergebruik.

AvH: kan de droogteproblematiek niet opgelost worden door een hoger peil te hanteren in jullie waterlopen?

PJT: daar worden we inderdaad op aangesproken, maar men mag niet vergeten dat polders en wateringen een zeer broos evenwicht hanteren tussen het bufferen van water tijdens lange droge periodes en bufferruimte ter beschikking houden voor intense regenbuien. Het is dus niet zo simpel als velen denken om in de polders en wateringen het peil blijvend te verhogen. De oplossing ligt veeleer in het beperken en afremmen van de afstroom van hoog naar laag. We pleiten er dan ook voor dat hoger gelegen gebieden nauwer betrokken zouden worden bij de waterhuishouding; zeg maar een uitbreiding van het gebiedsdekkend polder- en wateringmodel op bredere schaal in Vlaanderen.

AvH: veel mensen kennen de polders en wateringen van de belasting die jullie jaarlijks innen!

PJT: het is ook een belasting en geen retributie, omdat Cassatie-rechtspraak in 1946 en 1961 gesteld heeft dat de werking van de polders en wateringen een hoger algemeen belang dient dan het persoonlijk onmiddellijk belang van de ingelanden. We pleiten voor een correcte bijdrage van iedere belanghebbende in een afstroomgebied en zijn al langer vragende partij om het belastingsysteem om te vormen. Het is niet langer verdedigbaar dat enkel de laagstgele-

gen percelen instaan voor de beheerskosten van het teveel of tekort aan oppervlaktewater. Waar vroeger vooral de laaggelegen gebieden voordeel hadden bij een doorgedreven waterhuishouding, is dit op vandaag verruimd tot hele delen van het Vlaamse grondgebied.

 We pleiten daarom eerder voor een centrale inning zoals met de onroerende voorheffing.

Op die manier is er een breder draagvlak en kan de inning veel efficiënter gebeuren.

Tot op vandaag innen de polders en wateringen zelf de belastingen. We 'bestellen' jaarlijks de kadastragegevens en sturen op basis van die gegevens een aanslagbiljet naar alle houders van zakelijke rechten op de percelen binnen onze grenzen. Polders en wateringen worden gekenmerkt door de efficiënte wijze waarop ze met zeer weinig personeel en middelen hun taken uitvoeren, maar een modernisering van het systeem is zeker aan de orde.

De bijdrage voor de belastingen wordt door de algemene vergadering bepaald, samengesteld uit de ingelanden. Dat willen we behouden. De basis van de polders en wateringen-belasting is dat elke belanghebbende moet bijdragen in de kosten van de waterhuishouding. Zonder financiering is namelijk geen goede waterhuishouding mogelijk en dit vereist nauwe betrokkenheid. Eenzelfde principe geldt in de Nederlandse Waterschappen: belang-betaling-zeg-genschap. Wie belang heeft moet bijdragen, maar moet eveneens inspraak hebben en verantwoordelijkheid dragen. De autonomie van de algemene vergadering voor het vastleggen van de belastingvoet is een absolute vereiste om de lokale betrokkenheid bij de waterhuishouding te verankeren. Op die manier is er een direct democratisch toezicht op het bestuur, op de wijze waarop ze haar financiële middelen spendeert en worden de lokale mensen betrokken bij een verantwoord en breed gedragen beheer.

AvH: hoe zit het bestuur van een polder en watering in elkaar?

PJT: het hoogste gezag binnen een polder en watering is de algemene vergadering. Die bestaat uit stemgerechtigde ingelanden, dat zijn natuurlijke of rechtspersonen die zakelijke rechten (eigendomsrecht, vruchtgebruik, recht van opstal, ...) op een aantal hectaren grond aanhouden. Wie niet over voldoende hectaren beschikt, kan

Itterbeek (Watering Het Grootbroek), op de grens tussen Kinrooi en Maaseik. Beverdam met 'beaver-deceiver' (Leaderproject "samenwerking tussen landbouw en bever"): een buis met hydraulisch gestuurde klep die het water in droge periodes kan ophouden en in geval van overlast of overstromingsrisico kan worden opengezet.

zich groeperen met anderen om toch de wettelijk bepaalde oppervlakte te komen. Het zijn dus de "mensen van ter plekke" die het hoogste gezag uitmaken in een polder en watering, wat een "administratieve" aanpak van zaken uitsluit. In vroegere tijden waren dat hoofdzakelijk grondbezitters en landbouwers, maar door de uitbreiding van het verstedelijkt gebied, haven- en industriegebieden en het verschijnen van nieuwe actoren in de landelijke open ruimte, wordt de samenstelling van zo'n algemene vergadering gevarieerder.

Het is de bedoeling om meer en meer mensen uit andere sectoren en met verschillende profielen te betrekken.

Hoe groter de verscheidenheid in het landgebruik, des te gevarieerder de samenstelling van een polder- of wateringbestuur wordt. Iedere ingelande kan zich ook verkiesbaar stellen voor een bestuursfunctie, ongeacht de grootte van diens eigendom.

AvH: u had het daarnet over de waterhuishouding, wat houdt dit precies in?

PJT: de kerntaak van een polder en watering is de instandhouding van het waterlopenstelsel volgens de principes van het integraal waterbeleid. We beschermen ons fijnmazig grachtenstelsel voor de huidige, maar ook voor de toekomstige generaties. We maaien en ruimen onze grachten om overstromingen te voorkomen, maar evenzeer om water te kunnen sturen naar plaatsen waar er een tekort is. Naast het (uitbestede) machinale onderhoud wordt nog heel veel handarbeid verricht aan onze waterlopen. We betreuen daarom ten zeerste dat de overheidsteun die we voor die manuele werkrachten krijgen in het kader van besparingsmaatregelen uitdoven. Voor de kleine polder- en wateringsloten is dat manuele onderhoud nochtans de enige manier om het beheer van waardevolle biotopen te combineren met een watervoerende functie. Daarnaast voeren

Restauratie en uitbreiding van het sluiswerk van de Schemelbertmolen, met visdoorgang (Polder Vliet en Zielbeek) in Liezele – Puurs.

Pompgemaal Stenegoot (Polder Land van Waas) pompt het water afkomstig van ±7.000ha over in de Hoge Watergang.

onze mensen ook systematisch onderhouds- en herstelwerken aan stuwen en kleppen uit. Dit mag niet over het hoofd gezien worden.

De polders en wateringen zijn de grondleggers van de gebiedsgerichte werking en vormen lokale, laagdrempelige besturen die snel en efficiënt kunnen opereren, met kennis van de detailwaterhuishouding.

Onze besturen kennen de pijnpunten van het watersysteem tot op perceelniveau, waardoor ze bij dreigend tekort of wateroverschot zowel proactief als reactief kunnen ingrijpen.

Ook kunnen ze beroep doen op de inzet van veel vrijwilligers en hun expertise, juist vanuit hun lokale en landelijke betrokkenheid. We staan al eeuwenlang in voor de waterveiligheid en zullen ook in de toekomst waken over de kwalitatieve en kwantitatieve toestand van ons watersysteem.

Waterbeheer gaat ook veel verder dan enkel het onderhoud van de waterloop. Ook waterbeleving is een belangrijk aspect van integraal waterbeheer. We verlenen onze steun aan vele en diverse recreatieve projecten.

AvH: u gaf al aan dat polders en wateringen weinig personeel in dienst hebben? Hoe gaan jullie te werk?

AvH: Elke polder of watering heeft 1 ontvanger-griffier (vol- of deeltijds) in dienst, die het dagelijks beheer waarneemt, maar zoals de titel aangeeft dekt de functie meer dan een lading. De ontvanger-griffier staat in voor het personeel, archief, financiën, fiscaliteit, operationeel beheer, het uitsturen en innen van de belastingen,

De oevers van de Zenne (Polder van Willebroek) herbergen een rijkdom aan zeldzame fauna en flora.

Restauratie en uitbreiding van het sluiswerk van de Schemelbertmolen, met visdoorgang (Polder Vliet en Zielbeek) in Liezele – Puurs.

administratie, overheidsopdrachten, het plannen en opvolgen van onderhoudswerken, enz. Eigenlijk te veel voor een persoon. Alleen de grotere polders hebben meer personeel in dienst, maar zelfs daar beperkt zich dat tot een zestal voltijdse werkrachten, incl. arbeiders en bedienden. In vergelijking met andere overheden zijn we op vandaag sterk onderbemand. We willen daar in de toekomst aan werken, niet zozeer door meer gekwalificeerd personeel in dienst te nemen, maar vooral via samenwerking met anderen een verdere professionalisering mogelijk te maken.

AvH: wat zijn de grote uitdagingen? Wat zijn jullie toekomstperspectieven?

PJT: de klimaatwijziging, de zeespiegelstijging, de toenemende druk van industrie, bebouwing en intensieve landbouw, de noden van het natuurbeheer, enz. zijn maar een greep uit de factoren die richting zullen geven aan onze toekomstige werking. De doelstellingen van het integraal waterbeheer moeten gerealiseerd worden en die hebben we onderschreven. De Vlaamse Regering heeft het plan opgevat om het sterk versnipperde waterbeheer in Vlaanderen drastisch te hervormen en kijkt daarbij best over de landsgrens naar het internationaal gerenommeerde waterbeheer van onze noorderburen.

De Vlaamse polders en wateringen delen hun oorsprong met de Nederlandse Waterschappen en staan klaar om in Vlaanderen dezelfde dynamiek over te nemen.

We hebben de ambitie en reiken onze politici de hand om vanuit de eigenheid van de Vlaamse polders en wateringen de doorstart te maken naar waterschappen Vlaamse stijl. We zijn vragende partij voor een herwerking van onze verouderde wetgeving. Een evenwichtige bestuursamenstelling met een efficiënt financieringssysteem en toezicht vormen het uitgangspunt. De basisprincipes blijven behouden:

- autonome financiering
- functioneel bestuur
- lokale deskundigheid
- beheer van bron tot monding
- efficiënte schaalgrootte.

Ook moeten we de mogelijkheid krijgen om ons werkingsgebied uit te breiden. Doordat er buiten de polders en wateringen een veelheid aan waterbeheerders actief zijn, is het waterbeheer ondoorzichtig geworden. Onbevaarbare waterlopen worden ingedeeld in categorieën en buiten de polders en wateringen wordt elke categorie door een andere instantie beheerd (VMM, Provincie, Gemeenten). Binnen de polders en wateringen worden echter zowel de waterlopen van 2de en 3de categorie als de publieke grachten beheerd. Water stopt niet aan administratieve grenzen.

We zijn de enige lokale besturen die begrensd zijn op basis van het watersysteem en onze werking op dit systeem volledig afgestemd hebben.

Dat is de enige mogelijkheid om een efficiënt klimaatbuust en integraal waterbeleid op het terrein te voeren. Daarom onze uitgestoken hand voor intelligente hervormingen en goede samenwerking. Onze lokale verankering en kennis van het terrein zijn goud waard.

AvH: hartelijk dank voor dit interessant interview. Landelijk Vlaanderen staat jullie alleszins bij voor de grote toegevoegde waarde aan vele eigenaars en beheerders op het platteland. ■

Natuur

Natuurbehoud via Soayschappen

Het “volautomatisch” schaap

Auteurs: Ute De Meyer en François Piers - Bron: www.soayschappen.nl

Heb je ooit al van het “Soayschaap” gehoord? Vooral eer ik in contact kwam met François Piers wist ik van toeten noch blazen. Na een interessant en leerrijk gesprek, ben ik overtuigd van de buitengewone kenmerken en de vele voordelen die dit ras kan bieden aan private bos- en natuureigenaars, maar ook aan openbare besturen, natuurverenigingen, polderbesturen, Natuur en Bos... Kortom aan iedereen met grazige gebieden (weides, bermen) of zelfs grote tuinen.

Van een noodzaak naar een passie

Zo'n 20 jaar geleden vestigde François Piers zich in het domein 'Low Land' in De Haan dat in 2004 de status kreeg van een erkend natuurgebied. Omringd door 10 ha weiland en tuin, en met een strikte wetgeving, zocht François naar een manier om op een natuurlijke en zelfvoorzienende wijze aan natuurbeheer te doen. Al gauw kwam hij in contact met het “Soayschaap”. Wat oorspronkelijk een zoektocht was naar een manier om aan milieuvriendelijke begrazing te doen, leidde tot een ware hobby waar François zich met hart en ziel op toelegt.

Eigenaar François Piers

Een korte blik op de geschiedenis

Het Soayschaap komt oorspronkelijk van het eiland Soay dat deel uitmaakt van de eilandengroep St. Kilda, zo'n 180 km van de kust van Schotland. Hoe de schapen er terecht kwamen, weet niemand. Men neemt aan dat ze werden gebruikt door de Vikings

om een voorraad aan vlees te hebben wanneer ze onderweg waren naar Noord-Amerika. Want seyðoy is namelijk oud-Noors voor schapeneiland. Zo veronderstelt men ook dat dit ras het eerste gedomesticeerde schapenras was dat in de periode van 3.000 à 5.000 jaar voor Christus naar Groot-Brittannië werd ingevoerd.

In 1930 werd de bevolking samen met een kudde van 107 ooiën, rammen en lammeren die er op dat moment leefden, geëvacueerd en overgebracht naar het vasteland. De St. Kilda-eilanden herbergen nu zo'n 1.500 schapen en hebben de status 'natuurreservaat' gekregen.

Gekleurde bandjes om de bloedlijnen aan te duiden

Een ooi

Een ram

Uiterlijk, gedrag en beschrijving

Door de geïsoleerde ligging en de barre omstandigheden waarin de dieren moesten leven, wordt het ras beschouwd als de meest primitieve soort onder alle gedomesticeerde schapenrassen. Soay zijn schuw van aard, zich zeer bewust van hun omgeving, moeilijk op te drijven door honden en hebben een goed instinctief gedrag. Hun uiterlijk wordt gekenmerkt door een klein gestalte (ca. 60 cm), lange poten, een korte staart en een sierlijke bouw. De kleur van de vacht kent een grote variatie: van gewoon bruin, chocoladebruin tot karamelbruin, met lichtere markeringen op de onderkaken, hals, borst, buik en boven de ogen. Daarnaast komen er ook effen lichtgekleurde dieren voor evenals dieren met witte aftekening en effen zwarte, hoewel de laatste zeldzaam zijn.

Rammen wegen zo'n 25 à 40 kg en hebben meestal sterke, grote, dikke rond gebogen hoorns. Ooien hebben een gemiddeld gewicht van 20 à 30 kg en hebben puntige, naar achter en naar buiten gerichte hoorns. Beide geslachten worden ongeveer 13 jaar oud.

UDM: waarom noem jij het Soayschaap een 'volautomatisch' schaaap?

FP: Soayschapen zijn zeer zelfredzaam waardoor ze weinig onderhoud vergen. Eerst en vooral zijn ze gewend aan ruige weersomstandigheden waardoor ze zich het hele jaar door buiten kunnen bevinden. Enkel een schuilplaats om hooi en korrels droog te houden of om zich te beschermen tegen felle zonnestralen en hevige regenval is nodig. Bij deze laatste zijn bomen ook uitstekend als beschutting. Ten tweede heb-

ben ze een grote resistentie tegen gangbare schapenziektes opgebouwd, een noodzaak in het barre klimaat waar ze origineel vorkwamen. De schapen moeten niet geschooren worden: hun vacht valt in de maanden mei en juni automatisch af. Hierbij maken ze gebruik van de omheining of bomen om zich van hun vacht te ontdoen. Deze vacht is ecologisch zeer interessant voor vogels als nestmateriaal. Het aantal weidevogels is de laatste jaren dan ook behoorlijk toegenomen. Daarnaast lammeren de ooien na een draagtijd van 5 maanden in april/mei op een zelfstandige manier. Tijdens hun leven komt er nauwelijks een dierenarts aan te pas. Tot slot moet je de dieren amper bijvoeden als ze in een groot gebied leven, maar extra hooi kan altijd. Ze doen zich tegoed aan kort gras, droge sprietten, bladeren van bomen, houtrestanten van onder meer wilg, acacia

Het domein 'Low Land' in De Haan

en berk. In de winter eten ze ook kastanjes, eikels, braamtakken, heidetoppen en klimop. Belangrijk is wel de beschikbaarheid aan vers water.

UDM: voor welke soort natuurbeheer wordt dit ras vooral gebruikt?

FP: de schapen worden weinig of niet verkocht voor het vlees. Ze zijn evenwel essentieel voor de begrazing van (armere of minder bemeste) weiden en bermen langs de wegen en worden ook ingezet voor het wieden (bijvoorbeeld tussen de wijnranken in Frankrijk). Ze zijn ook ideaal voor begrazingsprojecten in nattere gebieden en in een agroforestry context. Hier moeten de stammen van de bomen wel beschermd worden. Wanneer je ze toch wenst te slachten, is de ideale leeftijd 18 maanden. Het vlees is minder vet dan dat van meer gedomesticeerde schapen en smaakt ook meer naar wild.

UDM: hoeveel schapen per oppervlakte raad je meestal aan?

FP: per ha adviseer ik 15 schapen, maar in functie van de kwaliteit van het gras kunnen dit er meer of minder zijn. Dit is ongeveer

het dubbele van de gedomesticeerde schapen zoals Texels die groter en veel vetter zijn. Indien een eigenaar over een kleinere oppervlakte zou beschikken, kan het aantal ook gemakkelijk aangepast worden.

UDM: hoe scherm je de schapen af?

FP: voor de omheining raad ik een klassieke schapendraad van de betere kwaliteit aan met een hoogte van 1,10 m. Een waterloop of vijver doet ook dienst als een natuurlijke barrière.

UDM: wat zijn de gekleurde bandjes op de hoorns van de oaien?

FP: dit is om de verschillende bloedlijnen aan te duiden. Ik heb momenteel 4 bloedlij-

Een Soayschaap kopen? Ben je na het lezen van dit artikel geïnteresseerd in François zijn Soayschappen of heb je vragen? Dan kan je contact opnemen via piersfrancois@gmail.com of telefonisch +32 475 31 10 31.

Een grond kopen waarop een Vlaams recht van voorkoop rust? Neem contact op met Landelijk Vlaanderen vóór een overeenkomst is getekend.

Landelijk Vlaanderen, thuis op het platteland

nen. Elke schaaap is geregistreerd, genummerd en krijgt een voornaam met een vaste letter zoals het hoort bij een stamboek. Preventief krijgen ze een oraal middel tegen de wormen, maar ik pas ook een natuurlijke manier toe om de wormen tegen te gaan, namelijk wisselweides. Hierbij laat ik de schapen 1 maand grazen op de ene helft van de weide en de volgende maand op de andere helft.

UDM: aan wie worden de schapen zoal verkocht?

FP: ik verkoop mijn schapen aan alle geïnteresseerden, maar tot op heden is dit voornamelijk aan particulieren uit België. Ook uit Italië, Frankrijk en Luxemburg waar het gebruik van schapen meer ingeburgerd is, is er belangstelling. Binnenkort zullen de Soay ook te bezichtigen zijn naast de golfterreinen van Oostende waar ze gebruikt zullen worden om aan natuurbehoud te doen. Pro Natura (lees editie Landeigenaar 85 voor een interview met Pro Natura) maakt ook gebruik van mijn schapen. Openbare besturen en natuurverenigingen hebben de voordelen van de schapen - spijtig genoeg - nog niet ontdekt.

We willen François bedanken voor zijn passievolle toelichting en rondleiding op zijn domein 'Low Land'. ■

vanhove VASTGOED & ADVIES

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKEKEN

landelijk wonen

bouwkundig erfgoed

agrarisch vastgoed

A rustic winter scene set against a dark, horizontally-grained wooden background. In the top right corner, the corner of a cream-colored envelope with a red and grey striped border is visible. A piece of light brown twine is draped across the left side of the frame. In the bottom left, there is a sprig of green evergreen foliage. In the bottom center, a large, dark brown pinecone sits next to a walnut and three chestnuts. In the bottom right, the corner of a brown paper bag tied with twine is visible, with a few red berries peeking out from the bottom edge.

Landelijk Vlaanderen wenst u

Landelijk Vlaanderen

een schitterend Nieuwjaar 2021

Natuur

Hoogste rechter baant de weg naar gelijk speelveld

Bron: Peter van Houweling, De Landeigenaar (vakblad van de Federatie Particulier Grondbezit in Nederland), jaargang 66, nummer 3, oktober 2020
Onderstaand artikel werd integraal overgenomen uit De Landeigenaar, het vakblad van onze Nederlandse zusterorganisatie.

Met de uitspraak van de hoogste Europese rechter is een flinke stap gezet naar gelijkberechtiging van natuurbeheerders in Nederland, vindt de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG). De vereniging streed meer dan tien jaar om dit resultaat te bereiken.

Op gepaste corona-afstand zitten VGG-voorzitter Oene Gorter en advocaat Ali al Khatib van advocatenkantoor Stibbe in een vergaderruimte in Amsterdam. Gesterkt door de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ) hebben ze er vertrouwen in dat de strijd om gelijkberechtiging in het natuurbeheer nu binnenkort is gestreden.

Het gebrek aan gelijkberechtiging van natuurbeheerders was mede de aanleiding voor de oprichting van de VGG. De overheid en de terreinbeherende organisaties (tbo's) wilden niks weten van gelijkberechtiging, oordeelden de VGG-oprichters destijds. "Die oprichting was terecht" geeft Al Khatib aan: "In bepaalde verklaringen verleenden de tbo's slechts een lippendienst aan het beginsel dat andere natuurbeheerders een gelijke rol moeten kunnen krijgen in natuurbeheer. Dit blijkt ook uit het feit dat

"Natuurmonumenten probeert sinds jaar en dag de FPG en de VGG uit elkaar te drijven".

de directeur van Natuurmonumenten anno 2020 in dagblad Trouw in wezen zegt dat tbo's de enige zijn die natuur kunnen beheren." Gorter: "Zo'n houding betekent het failliet van alle zalvende woorden die de tbo's hebben gebezigd." Hij stoort zich vaker aan Natuurmonumenten: "Natuurmonumenten probeert sinds jaar en dag de FPG en de VGG uit elkaar te drijven. Het is nu tijd om de gelederen te sluiten. De laatste slag om gelijkberechtiging wordt nu gestreden. Bij deze een oproep aan alle FPG-leden om lid te worden van de VGG."

Onrechtmatige staatssteun

Het HvJ heeft de VGG in het gelijk gesteld in een procedure over staatssteun aan Natuurmonumenten en de 12 Landschappen. Volgens het HvJ moet de Europese Commissie nu een formeel onderzoek starten naar

Ook in Vlaanderen loopt een gelijkwaardige procedure ingesteld door de Vlaamse Vereniging Gelijkberechtiging Natuurbeheer vzw. Deze vereniging werd opgericht met als doel te ijveren voor een gelijkberechtiging bij het beheer van natuurgebieden in Vlaanderen.

deze staatssteun. Het HvJ overweegt daarbij dat de feiten erop duiden dat die partijen staatssteun hebben gekregen voor gewone economische activiteiten.

In 2015 stelde de Europese Commissie al vast dat er inderdaad sprake was van staatssteun, maar de Commissie keurde de staatssteun toen wel goed, met als argument dat het geld direct of indirect uitgegeven wordt aan diensten van algemeen belang.

Al Khatib: "Het HvJ zegt nu in wezen: 'Ik zie dat tbo's gewoon commerciële activiteiten verrichten op gronden die ze hebben aangekocht met behulp van overheidsgeld, zoals houtverkoop en recreatie. Dat mag niet.' Het feit dat die commerciële activiteiten volgens de tbo's zijn verricht om natuur te financieren doet er niet toe."

"Wat nu volgt is deels een herhaling van

zetten”, geeft Gorter aan. “De Europese Commissie heeft al vastgesteld dat er sprake is van onrechtmatige staatssteun.”

Minimaal 1,2 miljard euro

Al Khatib: “De tbo’s hangt daarom in elk geval een renteclaim van minimaal 200 miljoen euro boven het hoofd. Dat bedrag is de EU-sanctie voor het niet laten beoordelen van de subsidie op staatssteun.”

Dat bedrag staat in het jaarverslag 2018 van de provincie Zuid-Holland. Daaruit blijkt ook dat de tbo’s minimaal 1,2 miljard euro moeten betalen als de Europese Commissie oordeelt dat de staatssteun onverenigbaar is, dat wil zeggen, marktverstoring. Over het al dan niet verenigbaar zijn moet de Europese Commissie zich nu buigen.

“De wijsheid gebiedt dat de minister en de tbo’s nu moeten inzien dat ze moeten schikken. Dat ze de rechtsgang niet tot het laatste moment moeten uitputten”, stelt Al Khatib. Gorter: “Dat hebben ze tien jaar gedaan.” Al Khatib: “Misschien niet in het vertrouwen dat ze zouden winnen, maar in de hoop dat...” “...we uitgerookt worden”, vult Gorter in.

EHS is een Herculeaanse klus

“Onze inzet is gelijkberechtiging”, benadrukt hij, “Voor verleden én toekomst. We hebben vele pogingen gedaan, maar in al die jaren heeft ons nog nooit één constructief voorstel bereikt.” Al Khatib: “Dus nu is de enige manier om gelijkberechtiging te realiseren de rechtsgang uit te putten, ook als de overheid en de tbo’s eindeloos gaan traineren.” Gorter: “Het gaat niet gebeuren dat wij stoppen voordat die gelijkberechtiging er is en voor de toekomst is gewaarborgd.”

Daar is ook de natuur bij gebaat, benadruk-

ken beide mannen. Al Khatib: “Het realiseren van de EHS is een Herculeaanse klus. Hoe meer partijen daaraan bijdragen, hoe beter.” Gorter: “De EHS zou in 2018 klaar moeten zijn. Dat is fictie gebleken. Door het marginaliseren van particuliere inzet is de gewoonte van mensen met geld om in natuur te investeren verloren gegaan. Dat hopen we nu te doorbreken. Laten die mensen zich massaal bij ons aansluiten en natuureigenaar worden, bijvoorbeeld als safe haven, belegging, woonplek of landgoed.”

Bal ligt bij de overheid

Als de VGG de zaak wint, levert dat de vereniging geen geld op. De hele juridische procedure kost juist veel geld. “Wij zijn niet geïnteresseerd in geld, maar in het onrecht dat ons is aangedaan”, benadrukt Gorter. “Het gaat ons om gerechtigheid en om een behoorlijke overheid.”

Al Khatib en Gorter constateren dat de overheden hun leven nog niet gebeterd hebben, zoals blijkt uit de affaires Biljoen en vliegveld

Soesterberg. “Ze verzinnen steeds wel iets om dat te rechtvaardigen, zoals een bidbook dat is toegesneden op tbo’s. De VGG wil dat overheden hun grond niet meer automatisch aan hun vriendjes geven. Er moeten duidelijke regels komen waar particulieren zich op kunnen beroepen.”

De VGG wacht nu op wat er komen gaat. De bal ligt nu bij de Nederlandse overheid, zegt Al Khatib. “Als die een oplossing heeft dan horen we die graag, anders zien we de verdere rechtsgang met vertrouwen tegemoet.” ■

**Plant je naaldbomen aan
naast een waterloop, dan
moet je wettelijk 6 m
afstand bewaren.**

Landelijk Vlaanderen,
thuis op het platteland

**WILLY GROUP
NAESSENS**

Industriële complexen
KMO-gebouwen
Logistieke ruimtes
Winkelcomplexen
Kantoren
Zwembaden

www.willynaessens.be

Vlaams Decreet Gemeentewegen: Landelijk Vlaanderen trekt naar Grondwettelijk Hof

Op 3 mei 2019 stemde het Vlaams Parlement een nieuw Vlaams Decreet Gemeentewegen dat sinds 1 september 2019 van toepassing is. Wij vrezen dat de vorige Vlaamse decreetgever hiermee toch al te eenzijdig de kaart heeft getrokken van activisten, recreanten, wandelaars en fietsers, waarbij weinig tot geen rekening werd gehouden met de positie van de grondeigenaar en met wie de lasten van de wegen ondergaat.

Tot 1 september 2019 kon elk geschil over het gebruik van wegen aan de rechter voorgelegd worden, in het bijzonder aan de vrederechter en in beroep aan de rechtbank van eerste aanleg. Met het nieuwe Decreet Gemeentewegen wordt het systeem van de rechterlijke toetsing bij geschillen over wegen in de feiten afgeschaft en de volledige bevoegdheid aan de gemeenteraad gegeven.

Landelijk Vlaanderen ondervindt dat met het nieuwe Decreet Gemeentewegen drie beginselen van onze rechtsmaatschappij op de helling komen te staan:

- de bescherming van het eigendomsrecht;
- de rechtszekerheid;
- het onpartijdigheidsbeginsel en de scheiding der machten.

Uw steun gevraagd

Een procedure voor het Grondwettelijk Hof starten heeft financiële consequenties. Daarom ook dat wij een beroep op u willen doen om ons financieel te ondersteunen bij onze juridische strijd. Wanneer wij met zijn allen een kleine financiële bijdrage leveren, hebben wij de mogelijkheid om de private belangen van u en alle private eigenaars in Vlaanderen veilig te stellen.

U kan uw steun overmaken op de rekening van Landelijk Vlaanderen, **BE37 3350 4426 9028**, met vermelding van 'Procedure gemeentewegen'.

FAMIGRO AWARD

OVERHANDIGD DOOR
YOUNG FRIENDS OF THE COUNTRYSIDE

WAT?

De award is in 2013 opgericht door Karl Grotenfelt en wordt toegekend aan het meest innovatieve ondernemingsidee. De idee van het project moet bijdragen tot de evolutie van ons platteland, rekening houdend met de omgeving & sociale noden.

WAAROM?

De winnaar ontvangt:

- €5,000
- Een diploma
- Zichtbaarheid via onze geschreven & online kanalen
- Uitnodiging naar onze Algemene Vergadering in Juni 2021 in Cordoba, Spanje

HOE?

- Ondernemers tussen 18 - 40 jaar oud, die inwoner zijn van de EU of VK, kunnen contact opnemen met alberto.hermosel@yfc.eu voor meer informatie!
- **Deadline: 1 maart 2021**

RURAAL

DUURZAAM

WINSTGEVEND

TRADITIONEEL & INNOVATIEF

Bos

De onderschatte waarde van houtkachels en brandhout

Auteur: Ute De Meyer

Bronnen: VMM, Dovre, De Zonne-Arc vzw, Departement Omgeving, Stroomop, Sander de Bruyn, Reinier van der Veen, Marisa Korteland, Marijn Bijleveld (2019), Milieuschadetekosten van verschillende technologieën voor woningverwarming, studie uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA, MIRA/2019/01, CE Delft

Elk jaar verschijnt er tijdens de wintermaanden negatieve berichtgeving in de pers rond de uitstoot van fijn stof door (hout)kachels en haarden. Daarbij vergeten ze te vermelden dat er jaarlijks een dalende trend voor fijn stof wordt waargenomen door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), namelijk een daling van meer dan 1/3de ten opzichte van 2000. Ondanks de daling erkennen we dat vele houtkachels en haarden die nu in gebruik zijn wel degelijk een probleem vormen. Daarom ondersteunen we de Vlaamse overheid die met haar Green Deal Huishoudelijke houtverwarming hier zowel op korte als op lange termijn iets aan wil doen. Desalniettemin blijven verschillende positieve aspecten die verbonden zijn aan het verbranden van hout als woningverwarming te vaak onderbelicht en is enige nuance op zijn plaats.

Gebrek aan marktvernieuwing

In Vlaanderen zou het gebruik van hout als middel voor woningverwarming in 1,6 % van de huishoudens toegepast worden als hoofdverwarming en bij 19,1 % als bij- of sfeerverwarming.

Indien alle oude houtkachels vervangen zouden worden door nieuwe houtkachels aan een ratio van 5 % tot 10 % per jaar dan zou er tegen 2030 een reductie van 42 % zijn van de emissies t.o.v. 2015.

Wanneer alle open haarden buiten gebruik gesteld zouden worden, zou dit tot een reductie van 5 % van de jaarlijkse milieuschadetekosten (berekend op basis van de negatieve effecten van milieuvervuiling) van de totale emissies leiden.

Nu kunnen we ons de vraag stellen: Waarom de oude 'vervuilende' kachels en open haarden nog niet buiten gebruik zijn gesteld geweest. Of: Waarom de overheid nog geen financiële incentive heeft gegeven om een oude kachel te vervangen door een nieuwe. Want terwijl de industrie en de transportsector de laatste jaren steeds minder vervuילend zijn door grote technologische transformaties naar milieuvriendelijkere en

Houtkachel

efficiëntere machines en voertuigen, blijft de marktvernieuwing bij de houtkachelin industrie achterwege.

We zien een tweetal factoren die verantwoordelijk zijn voor de verminderde daling van fijn stof bij de houtkachelsector. Ten eerste worden huishoudens niet gestimuleerd om een nieuwe kachel aan te kopen doordat houtstook jaarlijks gestigmatiseerd

wordt in de Vlaamse pers. Dit heeft als gevolg dat ze verder blijven stoken met hun oude 'vervuilende' houtkachel en open haard, en de markt geen impulsen krijgt om te vernieuwen. Ten tweede worden houtkachels als 'robuust' gezien terwijl ze net als auto's regelmatig vervangen moeten worden. Houtkachels hebben hierdoor vandaag de dag een zeer hoge leeftijd (30 à 40 jaar).

Het psychologisch belang van hout en vuur

Naast een wetenschappelijke invalshoek, kunnen we houtverbranding ook bekijken vanuit een sociale benadering. Al een miljoen jaar geleden maakte de mens gebruik van vuur door middel van hout. Deze vaardigheid is een beslissend keerpunt geweest in de menselijke evolutie; men kon zich verwarmen, voedsel bereiden, zich beschermen... Als we kijken naar de huidige Vlaming, zien we dat hij/zij nog steeds graag een vuur aansteekt in de winter in de kachel of vuurkorf en in de zomer om te barbecueën. Als we zeggen dat vuur maken door middel van hout in ons DNA zit, hebben we het dus niet helemaal fout. Toch?

Hoewel er – naar ons medeweten – nog geen studie is gevoerd naar het effect van houtverbranding op de mentale toestand van de mens, zijn we ervan overtuigd dat dit voor veel mensen een positief effect heeft. Avonden met de jeugdbeweging rond het

kampvuur, het opwarmen voor de houtkachel na een koude wandeling, het vuur zien knetteren... zijn ongetwijfeld een greep uit de herinneringen die jullie zijn bijgebleven.

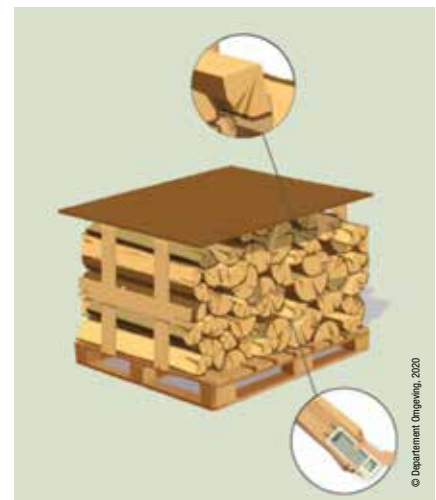
Daarnaast stopt het voor velen onder ons niet bij het maken van vuur alleen. Als je weet dat 60 % van het bos in Vlaanderen in privaat bezit is, zijn er ongetwijfeld veel bouseigenaars die regelmatig hun bos intrekken om hout te klieven en te sprokkelen. Dit hout is immers een lokaal product dat voortkomt uit het beheer dat zij voeren in hun bossen. Deze bouseigenaars zijn begaan met de natuur in het bos en beheren hun bossen met een langetermijnvisie.

 Mocht je deze eigenaars verbieden om hun houtkachel nog aan te steken/aan houtkap te doen, zal het beheer van de Vlaamse bossen hier ongetwijfeld onder lijden.

Men doorbreekt dan immers een korte circulaire keten, wat ook een duidelijke impact op de biodiversiteit als gevolg heeft.

Aanbevelingen:

In se is hout stoken in een geschikt toestel, met het juiste hout en de juiste stookmethode niet zo vervuילend als men wil voorstellen. Het is een uitstekend milieuvriendelijk alternatief voor fossiele brandstoffen, want bomen nemen tijdens hun groei CO₂ op. Dezelfde hoeveelheid opgenomen CO₂ wordt terug uitgestoten bij de verbranding. Dit gebeurt ook op natuurlijke wijze wanneer dood hout in het bos achterblijft en als

Meet het vochtgehalte van een houtblok binnenin het hout

Kampvuur met kinderen

het hout lokaal is, dan wordt de 'extra' CO₂-uitstoot ook beperkt. Wil je je uitstoot zo laag mogelijk houden, volg dan onderstaande aanbevelingen:

- **Laat hout voldoende drogen vooraleer je het gebruikt (vochtgehalte <20%)**
Na 2 jaar in een droge ruimte met het hout van de grond is dat meestal het geval. Gebruik een houtvochtmeter om zeker te zijn.
- **Zet de luchttoevoer van je houtkachel niet altijd volledig open**
Zorg dat er voldoende luchttoevoer is bij het opstarten van het vuur, maar van zodra het vuur goed brandt, verminder je de luchttoevoer een beetje. Zorg dat de vlammen niet kleiner worden. Te veel zuurstof geeft vonken in de schoorsteen, te weinig zuurstof giftige rook.
- **Maak je vuur nooit aan met krantenpapier**
De rook is ongezond door de inkt. Geef je oud papier mee met de papierophaling. Je steekt je kachel best aan met zacht (aanmaak) hout of natuurlijke aanmaakblokjes.
- **Leg bij het aanmaken het meest brandbare materiaal bovenaan**
Deze 'omgekeerde methode' of kaarsmethode is de meest aangegeven manier bij verbrandingstoestellen waar de lucht langs onder wordt ingeblazen. Er ontstaat veel minder rook en er komen bij het aansteken minder schadelijke stoffen vrij.
- **Verbrand geen samengesteld hout (bv. triplex en vezelplaat), maar gekleefd onbehandeld hout**
Samengesteld hout bevat lijm en andere kunststoffen. Bij de verbranding ervan komen giftige stoffen vrij.
- **Eenmaal het vuur brandt, gebruik hardhout**
Hardhout heeft een hoge energetische waarde waardoor je niet te vaak moet bijvullen. Wanneer je bijvult, plaats ten minste 2 houtblokken hardhout per keer wanneer de vlammen nog aanwezig zijn. Regelmatig bijvullen is aangewezen.
- **Sluit nooit de luchttoevoer van je houtkachel af als de temperatuur te hoog oploopt**
Door de luchttoevoer grotendeels af te sluiten, trekt de schoorsteen minder goed en bevat de rook meer ongezonde stoffen waaronder het dodelijke CO of koolstofmonoxide.
- **Twijfel je of je goed of fout stookt? Kijk naar je schoorsteen en je vlammen.**
Als de rook uit je schoorsteen wit of vrijwel onzichtbaar is, ben je goed bezig. Donkere rook is een alarmsignaal. Je verbrandt dan afval, bewerkt of nat hout ofwel wordt de luchttoevoer verkeerd gebruikt. Dat zie je niet alleen, je ruikt het ook! Daarnaast geven de vlammen een indicatie voor de kwaliteit. Blauwe, geelrode of lichtrode vlammen duiden op een goede verbranding. (Donker)rode vlammen zijn een aanwijzing van een slechte verbranding.
- **Gebruik van as als meststof in de moestuin?**
Over het gebruik van as als meststof in de (moest)tuin bestaan verschillende visies. As van hout bevat (mogelijks) schadelijke stoffen, waardoor het gebruik niet aangeraden wordt. Bij een goede verbranding, kunnen assen beperkt gebruikt worden als meststof. Geef as steeds mee met het huisvuil en niet in de GFT-bak.
- **Laat je schoorsteen en rookgaskanaal minstens één keer per jaar vegen**
Dit om het risico op een schoorsteenbrand uit te sluiten en ervoor te zorgen dat het toestel goed blijft branden. Vergeet ook niet jouw katalystor of elektrofilter te reinigen. ■

Conclusie

Hoewel er vaak met de vinger gewezen wordt naar houtkachels, mag men de positieve aspecten niet onderschatten. Hierbij denken we aan de positieve psychologische effecten, de natuurwaarde van het bos door aan bosbeheer te doen, CO₂-opslag... Alle warmte die wordt opgewekt met hout, is warmte die niet met fossiele energie wordt opgewekt en draagt dus bij aan de doelstellingen hernieuwbare energie. Bovendien is er een groot potentieel voor de vermindering van fijn stof in de houtkachelsector door marktvernieuwing en de vervanging van oude kachels door nieuwe, meer zuinige, exemplaren.

MEERSMAN & VAN KEER

ADVOCATENASSOCIATIE

- › Eigendomsrecht - Recht van uitweg
- Erfdienstbaarheden
- › Landbouwrecht en de Pachtwet
- › Milieurecht - Milieuvergunningen
- › Erfrecht en overdracht van het
familiale landbouwbedrijf
- › Dieren: Koop - Verkoop
- Aansprakelijkheid

Willem Tellstraat 22, B-9000 GENT
meersman.vankeer@adv-mvk.be

Tel. 09 225 80 30

www.adv-mvk.be

"Wees zuinig op goede landbouwgrond en vermijd intensiveren op marginale gronden." Martin Scholten (WUR) pleit voor een agrarische vlekkenkaart als tegenhanger van de Ecologische Hoofdstructuur in Nederland.

Landelijk Vlaanderen, thuis op het platteland

© Johannes Martens

Auteur: Maarten Goedhals, Hubertus Vereniging Vlaanderen

Jachtsector ontwikkelt Wilder: de eerste gratis meldings-app

Met Wilder, de eerste meldings-app in Vlaanderen, trekt de jachtsector de kaart van citizen science. 'Hoe meer data burgers ingeven, hoe meer wetenschappers het gedrag van everzwijnen, patrijzen en wolven in kaart kunnen brengen.'

Een ree in de problemen gezien? Op een everzwijn gestoten die voor gevaarlijke situaties kan zorgen? Als private eigenaar een vreemde exoot gespot? Bevreesd voor potentiële schade aan landbouwpercelen door duiven of kraaien? Met Wilder, een gratis app ontwikkeld door de jachtsector, kan iedereen voortaan met een paar eenvoudige klikken de lokale wildbeheerder contacteren voor een oplossing.

“De app, over heel Vlaanderen uitgerold, moderniseert de jachtpraktijk en bevordert het samenleven tussen mens en dier”, zegt Geert Van den Bosch, directeur van Hubertus Vereniging Vlaanderen.

Bovendien werd Wilder zo ontwikkeld dat verschillende groepen ermee aan de slag kunnen: joggers, recreanten, landbouwers, ordediensten zoals de politie. Allemaal kunnen ze, met enkele klikken, op hun manier meehelpen met het monitoren van het lokale wildbestand en data aanreiken waarmee de lokale besturen en de wetenschap aan de slag kunnen.

Veiligheid garanderen

Wilder, bijzonder intuïtief in het gebruik, kan voor verschillende doeleinden ingezet worden. Vooreerst bij het oplossen van probleemsituaties met wild. Wanneer een

wandelaar oog in oog komt te staan met een everzwijn kan-die via Wilder de lokale jager waarschuwen. Vooral handig voor gebieden waar een nultolerantie heerst, zoals Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, of waar de situatie uit de hand dreigt te lopen, met name Limburg.

Hetzelfde met invasieve exoten genre de wasbeer, de nijlgans of de muntjak. Door hun soms vijandig gedrag vormen die soorten een bedreiging voor de lokale biodiversiteit. Op tijd kunnen ingrijpen – door een locatie, al dan niet vergezeld met een foto, door te sturen via Wilder – kan veel (onherroepelijke) schade worden voorkomen.

Burgers ontsluiten de natuur

Daarnaast helpt Wilder ook het wetenschappelijk onderzoek voort, in overleg met de overheid. De app kan gebruikt worden bij het monitoren van bepaalde diersoorten zoals de wolf – wie eentje spot, kan dat onmiddellijk doorgeven via de app, die in verbinding staat met de databanken van de Vlaamse overheid. Op die manier krijgen wetenschappers, via burgerparticipatie, een nog gedetailleerder overzicht over de handel en wandel van Vlaanderens grootste predator.

De data die geanonimiseerd binnenkomen, kunnen daarnaast ook helpen om locatiegebonden problemen aan te pakken. Een baan of een kruispunt met veel valwild – dieren die sterven door aanrijdingen – kan uit de gegevens als problematisch oplichten, waarmee de lokale jager vervolgens aan de slag kan, door bijvoorbeeld cruciale verbeteringen voor te stellen. Of wanneer (in het slechtste geval) ooit de Afrikaanse varkenspest uitbreekt, dan kan de tool meteen getuned worden naar een snel detectiesysteem om in te grijpen.

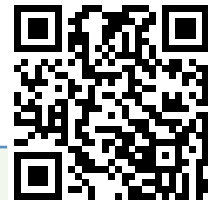
Eerste meldings-app

“De jagerij maakt integraal deel uit van de samenleving: op een moderne manier communiceren en problemen aanpakken, bewijst hopelijk de meerwaarde van de sector”, aldus Van den Bosch. “Door meldingen aan de juiste instanties over te maken, is het nu mogelijk nog gericht als gediplomeerde wildbeheerders onze verantwoordelijkheid te nemen in het bewaken van de Vlaamse biodiversiteit. Wilder, de eerste app in haar soort, betekent op dat punt een mijlpaal.” ■

N.v.d.r.: Wilder is de eerste grootschalige privaat gefinancierde app, die de privacy van de indiener respecteert en bovendien onmiddellijk en gratis de data ter beschikking stelt voor wetenschappelijk onderzoek. Vanuit Landelijk Vlaanderen houden we dan ook nauw contact met de ontwikkelaars zodat de app ook maximaal de noden van private beheerders kan inlossen. We raden je dan ook aan de app te downloaden en ons jouw bevindingen over te maken.

Wilder is gratis te downloaden via [Google Store](#) en [Apple Play](#).

Vier kwesties

1. Wat met mijn privacy?

De meldingen komen anoniem binnen; de afzender kan op geen enkele manier geïdentificeerd worden. Wie wil, kan wel altijd een mailadres meegeven om op de hoogte gehouden te worden.

2. Waarom staat de wolf tussen de meldingen?

De jacht-app laat ook meldingen van de wolf toe, omdat de jachtsector sinds het begin van de komst van de top predator constructief meewerkt aan de monitoring ervan. Elke melding die binnenkomt via Wilder wordt doorgestuurd naar het Agentschap voor Natuur en Bos, en het meldpunt van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. De individuele jager krijgt de melding niet te zien.

3. Hoe krijg ik als jager de Wilder-meldingen binnen?

Naast Wilder lanceert Hubertus Vereniging Vlaanderen ook een tweede, aanvullende app: Jager portaal. Daarmee kunnen de betrokken jachtrechthouders de meldingen ontvangen die door burgers via Wilder doorgeseind worden. Om van het Jager Portaal gebruik te kunnen maken, dient men lid te zijn van de jachtorganisatie.

4. Wat vindt de Vlaamse regering van Wilder?

Zuhal Demir, Vlaams minister van Omgeving, noemde de app: “een goed instrument, omdat op één plaats veel informatie samen komt”. “Wilder kan helpen in het samen zoeken naar oplossingen, en verkleint niet alleen de afstand van de jagerij tot de gemeenschap, maar ook de afstand van de jagerij tot de overheid”, aldus de minister tijdens de officiële voorstelling van Wilder, in het Provinciehuis Hasselt, op donderdag 9 september 2020.

Demir: “Aan mijn administratie maakte ik daarom ook duidelijk om op deze app, Wilder, verder te werken, in plaats van een parallelle app vanuit de overheid te ontwikkelen.”

EEN NATUURBEHEERPLAN?

**DAT IS BOUWEN AAN DE BASIS VAN
EEN DUURZAAM BEHEER!**

Landmax
Part of United Experts

Heeft jouw terrein al een toekomstplan? Zoek je een evenwicht tussen de ecologische en economische waarde van jouw groengebied?

Landmax giet jouw doelstellingen in een actiegericht natuurbeheerplan!

Contacteer ons via info@landmax.be of bel 014 26 25 00

Landbouw

Hoe kom ik te weten wie mijn grond bewerkt ?

Auteur: Valérie Vandenabeele

Private eigenaars hebben het recht om te weten wie hun gronden gebruikt. In tegenstelling tot de jachtpacht is de landbouwpacht in praktijk vaak oneindig te noemen. Na overlijden, pachtoverdracht... weet de eigenaar vaak niet meer wie zijn gronden bewerkt en daar economische winst mee maakt. Dankzij aandringen van Landelijk Vlaanderen kwam vorig jaar een invoeging in het decreet van 22 december 2006 houdende inrichting van een gemeen-

schappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid.

Eigenaars kunnen volgens dat decreet nu de naam en het adres vragen van de persoon die of het bedrijf dat zijn percelen aangeeft in de verzamelaanvraag. De persoon of het bedrijf waarvan de gegevens worden meegedeeld, wordt hiervan ook op de hoogte

gebracht. Dit staat vermeld in het decreet, maar er werd nooit een uitvoeringsbesluit voor opgemaakt, dus blijft de regeling zonder actief kader.

Na overleg met het department Landouw en Visserij is intussen een regeling in praktijk gezet. Eigenaars (of hun advocaat) kunnen contact opnemen via Inkomsensteun.aangif-tes@lv.vlaanderen.be. Je dient een officieel bewijs van eigendom in te sluiten. ■

MARLEX

legal architects

dirk martensstraat 23, 8200 brugge
t +32 50 83 20 38 f +32 50 83 20 36
advocatenkantoor@marlex.be
marlex.be

Marlex Legal Architects is een partner voor ondernemingen met gezonde ambitie. Ons team is multidisciplinair samengesteld waarbij iedereen over zijn/haar expertise beschikt. Het team 'Omgeving' binnen Marlex begeleidt u bij de complexe materie van het omgevingsrecht:

- Bodem en materialen
- Overheidsopdrachten & -contracten
- Agrarisch recht & pacht
- Handhaving
- Onteigeningen
- Hernieuwbare energie

Dankzij onze multidisciplinaire samenwerking binnen het kantoor, hebben we ook expertise in de fiscale en burgerrechtelijke aspecten van deze domeinen.

Natuur

Soort in de kijker

Paapje mannetje - © Michele Lamberti

Paapje vrouwtje - © Pete Beard

Paapje (*Saxicola rubetra*)**Classificatie:** vogels, zangvogels**Statuut:** bijlagesoort vogelrichtlijn, met uitsterven bedreigd**Lengte:** 12 - 14 cm**Gewicht:** 16 - 24 g

Herkenning: bruingestreept, witte keelstreep, witte zijden aan staartbasis en opvallende witte vleugelvlak (vooral in vlucht). Mannetjes hebben een opvallende witte wenkbrauwstreep, zwarte oorstreek en oranje keel en borst. Bij vrouwtjes en onvolwassen vogels is de wenkbrauwstreep meer beigewit, lichtbruine oorstreek en minder oranje borst.

Verspreidingsgebied: in heel Europa, maar minder in Mediterraan gebied

Leefgebied: open, kruidenrijke graslanden met een hoge uitkijkpost (zoals alleenstaande struiken, flinke planten, paaltjes of prikkeldraad).

Levenswijze: van augustus/september tot april overwinteren ze in Afrika

Voeding: insecten en andere ongewervelden

Voortplanting: broedt vanaf april tot juni

Nest: nest op de grond vlakbij zangpost, één broedsel per jaar, 5 - 7 eieren

Broedtijd: 11 - 13 dagen, vliegvlug na 11 - 15 dagen.

Beheer: kruidenrijk grasland laat maaien (na 15 juni), verruiging en struweelvorming tegengaan, het paapje profiteert bij heide en hoogveen van een hoge grondwaterstand, verbossing (doordat de soort vanop een hoge zitplaats op insecten jaagt) en lichte begrazing.

Slobeend vrouwtje - © Imran Shah

Slobeend mannetje - © Dirk-Jan van Roest

Slobeend (*Anas clypeata*)**Classificatie:** vogels, eendvogels**Statuut:** bijlagesoort vogelrichtlijn, niet bedreigd**Lengte:** 44 - 152 cm**Spandijde:** 70 - 85 cm**Gewicht:** 400 - 700 g

Herkenning: zware, lepelvormige verbrede snavel, blauwe voorvleugels en groene spiegels. Mannetjes hebben een groene kop, gele ogen, zwarte snavel, witte borst en kastanjebruine buik en flanken. Vrouwtjes zijn bruin geschelpt met oranje snavelranden. Niet te verwarren met de wilde eend.

Verspreidingsgebied: heel Europa, maar ook Azië en Noord-Amerika

Leefgebied: open gebieden met vochtige weilandcomplexen, moerassen en ondiepe plassen met modderzones, en weelderige oevervegetatie.

Levenswijze: overwintering in de regio rond de zuidelijke Noordzee tot in Noord-Afrika.

Voeding: plantaardig en dierlijk plankton, slakjes, kreeftachtigen, zaden...

Voortplanting: broedt vanaf begin april - begin juni

Nest: 7 - 10 eieren, 1 tot 2 legsels per jaar als het eerste verloren gaat, broeden in paartjes of losse groepen, dichtbij het water in het hoge gras.

Broedtijd: 23 dagen

Beheer: behoud, herstel en ontwikkel waterrijke gebieden met een goede waterkwaliteit en oevervegetatie. Voorzie voldoende rust in overwinteringsgebieden.

Boven: mannetje zomertaling - onder: vrouwtje zomertaling © Mike Prince

Zomertaling (*Anas querquedula*)

Classificatie: vogels, eendvogels

Statuut: bijlagesoort vogelrichtlijn, bedreigd

Lengte: 37 - 41 cm

Spandwijdte: 58 - 69 cm

Gewicht: 240 - 580 g

Herkenning: het mannetje heeft een paarsbruine kop, bruine borst, grijze flanken, opvallende witte oogboog in de vorm van een halve maan, en zwart-witte, spitse schouderveren. Het vrouwtje lijkt sterk op de vrouwelijke wintertaling, maar is groter en mist de witte streep op de staartzijde.

Verspreidingsgebied: in grote delen van Europa en Azië

Leefgebied: drassige graslanden, moerassige gebieden met veel water- en oevervegetatie en brede oevers van ondiepe stilstaande wateren. Goede waterkwaliteit is van belang. Buiten de broedtijd vooral grote zoetwatermeren met water- en oevervegetatie.

Levenswijze: in juli verlaat de zomertaling het broedgebied om te overwinteren in Noord- en Midden-Afrika. In februari keert de soort terug naar Europa om in maart - april aan te komen.

Voeding: zowel dierlijk als plantaardig materiaal. In de winter eten ze plantaardig materiaal (zaden, waterplanten en gras), in de zomer ook insecten en week- en waterdieren.

Voortplanting: april/mei - juli

Nest: nest in dichte overvoeging op minder dan 20 m van de waterkant, 1 broedsel per jaar met meestal 8 - 11 eieren.

Broedtijd: 21 - 23 dagen, vliegvlug na 35 - 40 dagen

Beheer: extensief slootkantbeheer, laat maaien en aanleg van kleine moerassen. Vangst en droogte in de Sahel zijn belangrijke bedreigingen voor de soort.

Invasieve exoot

Grijze eekhoorn © Judy Gallagher

Grijze eekhoorn (*Sciurus carolinensis*)

Status ISEIA: alarmlijst A0

Oorsprong: Noord-Amerika

Beschrijving: lijkt op de rode eekhoorn maar is zwaarder en heeft geen oorpluimen. Kop, poten, flanken en rug bevatten vaak oranje-rode haren, staart met lichtbruine rand, vrij groot en grijswitte buik.

Ecologische impact: vormt een bedreiging voor de inheemse rode eekhoorn door de onderlinge strijd voor voedsel en ruimte, alsook doordat de soort drager is van diverse parasieten en zo ziektes kan overbrengen. De sterke knager kan ook economische schade veroorzaken (aan kabels, leidingen, beplantingen, bomen...).

Hoe bestrijden: ze kunnen best met een inlooppkooi met lokmiddel worden weggevangen. Om na te gaan of en hoeveel eekhoorns er aanwezig zijn, kunnen camera's of haarvallen geïnstalleerd worden.

Erfgoed

Als de dood ons treft

Uit elkaar glijdende handen: symbool voor eeuwige trouw of het elkaar loslaten. In de christelijke symboliek kan het ook verwijzen naar weerzien na de wederopstanding. Het gaat altijd om een mannenhand en een vrouwenhand, dit is te zien aan de versiering van de manchet.

Auteur: Elke Ramon, Gids Brugs Ommeland - Foto: Elke Ramon

Terwijl u dit leest, liggen 1 en 2 november alweer achter ons. Die dagen, waarop we traditioneel onze doden herdenken, zijn de dagen bij uitstek om even stil te staan bij het verleden, het leven en de dood. Uiteraard zijn onze gestorven geliefden de reden waarom we op die dagen de begraafplaatsen opzoeken, maar keek u al eens rond en stond u even stil bij oude, soms niet meer leesbare graven? Zeker op een oude begraafplaats valt heel wat grafkunst, symboliek, geschiedenis en volkskunde te ontdekken.

De dood maakt onlosmakelijk deel uit van het leven, maar we denken er liever niet over na en worden er zeker niet graag mee geconfronteerd. Dit was niet altijd zo, het omgaan met overledenen veranderde constant doorheen de geschiedenis: van de uitvoering klaarmaken voor de reis naar het hiernamaals (Egyptenaren), over de angst voor de doden die niet tot rust komen (Romeinen), tot de hoop op de verrijzenis (christenen).

Het geloof in de verrijzenis of wederopstanding was essentieel binnen het christendom en sommige graven verwijzen hier nog expliciet naar. In tegenstelling tot vandaag, waar crematie steeds meer en meer de regel wordt, was het in het verleden met het

oog op de wederopstanding noodzakelijk dat het lichaam intact zou blijven. Begraven worden in een graf was dan ook de enige denkbare mogelijkheid. Minstens even belangrijk was de richting waarin de dode begraven werd. Om bij het laatste oordeel en de wederopstanding Christus' komst in het oosten (daar waar de zon opkomt) te zien, werd de overledene begraven met de voeten naar het oosten en de schedel naar het westen. Een priester daarentegen moest zijn volk leiden en werd omgekeerd begraven: met de schedel naar het oosten. Deze richting van de graven werd in de loop van de tijd steeds meer verlaten, maar ze is heel vaak terug te vinden in oudere kerken waar nog grafzerken in de vloer zichtbaar zijn.

Op sommige graven wordt heel duidelijk verwezen naar de verrijzenis, hier met tekst en opgaande zon.

Afgebroken zuil: verwijst naar het jeugdige/te vroege of het plotse afbreken van het leven.

Asurne (vaak bovenop een pilaar): symbool voor dood en rouw, soms gesluisd, wat het afdekken van het leven symboliseert.

Binnen oude kerken vindt men soms nog grafzerken terug. Al in de middeleeuwen wou een gelovige zo dicht mogelijk bij het altaar of de relikwie van de heilige die in de kerk aanbeden werd begraven worden. De Kerk wilde dit enerzijds al vanaf de 6de eeuw verbieden, maar haalde hier toch ook zijn voordeel uit: enkel de rijken en geestelijken hadden recht op dit privilege, de armere bevolking werd buiten de kerk begraven. Begraven worden in de kerk bracht echter problemen met zich mee: graven werden snel gemaakt, het liep soms mis met de stevigheid van de wanden en de grafstenen durfden al eens te verzakken. Door de kieren die hierbij ontstonden, kwam de lijkgeur soms de kerken binnen en al snel leidde dit tot de uitdrukking 'rijke stinkers'.

Buiten de kerk begraven worden was ook al geen voordeel. In tegenstelling tot onze huidige begraafplaatsen, waren de middeleeuwse kerkhoven geen serene plaatsen. Het kerkhof had vele functies zoals bv. een boomgaard of open ruimte waar dieren rondliepen zijn, een plaats waar soms recht werd gesproken of zelfs handel werd gedreven. Het was ook niet ongewoon dat menselijke resten of beenderen naar boven kwamen en de aanwezigheid van dieren was hier dan ook niet vreemd.

Met onze huidige kennis weten we dat het begraven van doden in steden grote problemen met zich meebracht. Het lijkvocht kwam in het grondwater terecht en ziektes konden zich vrij verspreiden. In de periode van de verlichting, die ruwweg samenvalt met de 18de eeuw, groeide het besef dat het begraven in kerken en in dicht bevolkte steden ongezond was en de aanwezigheid van lijken in de stad mee ziekten veroorzaakte. Keizer Jozef II was destijds soeverein

der Oostenrijkse Nederlanden en vaardigde, als fervent voorstander van de verlichting, op 26 juni 1784 een edict uit dat het begraven binnen de stads- en kloostermuren verbod. Lodewijk XVI had hem dit (vruchteloos) in 1776 voorgedaan.

Tegen het edict werd fel geprotesteerd. De Kerk zag zich genoodzaakt om begraafplaatsen buiten de stad aan te leggen, iets wat een behoorlijke financiële aderlating betekende, en ze vond in haar protest een medestander in de behoudsgezinde bevolking. Er wordt beweerd dat het niet ongewoon was dat lijken opnieuw opgegraven werden om ze binnen de stadsmuren te herbegraven. De situatie werd zo erg dat men zich genoodzaakt zag de doden 's nachts te begraven om zo de protesten te ontlopen. De Vlamingen waren zo moeilijk te overtuigen dat Napoleon in 1804 besloot het begraven binnen de steden nogmaals te verbieden. En waar niemand voordien behoorlijk in geslaagd was, slaagde Napoleon wel. Op die manier ontstonden de begraafplaatsen die niet gebonden waren aan een kerk. Het woord kerkhof wordt dan ook enkel gebruikt voor begraafplaatsen in de nabijheid van een kerk.

Het begraven buiten de toenmalige steden en stadsmuren werd vanaf 1784 een feit. Zowel op de kerkhoven als op dergelijke begraafplaatsen kan men prachtige graven terugvinden. Een aantal van die graven zijn voorzien van het opschrift 'eeuwige vergunning'. De familie van de overledene drukte hiermee de wens uit dat de overledene voor eeuwig herdacht werd. Wie geen eeuwige vergunning wou of kon betalen, koos voor een concessie van een aantal jaar. Vaak werd dit kosteloos toegestaan voor 10 jaar, sommige gemeenten kozen voor vergunningen van 20 en/of 50 jaar.

De eeuwige vergunning drukt de wens uit dat de overledene voor altijd wordt herdacht en herinnerd.

De eeuwige vergunning werd in 1971 afgeschaft. We kunnen het als een zegen beschouwen dat de eeuwige vergunning bestond, anders waren heel wat oude graven verdwenen, maar door de afschaffing ervan zijn in de periode na 1971 heel wat oude en waardevolle graven verdwenen. In gemeenten waar geen middelen voorradig waren om graven te verwijderen, of er geen noodzaak voor het vrijmaken van ruimte bestond of waar eeuwige vergunningen vervangen werden door 50-jarige concessies, werden graven ongemoeid gelaten. Een voordeel, want het zijn net die graven die een belangrijk onderdeel van ons funerair erfgoed vormen.

Het veelvuldig verdwijnen van oude graven bracht in de jaren 80 en 90 een tegenbeweging op gang en de toen ontstane vzw Epitaaf probeerde een draagvlak te creëren voor het behoud en onderhoud van begraafplaatsen. Met resultaat: de Vlaamse overheid keurde op 16 januari 2004 het 'Decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging' goed, waar in artikel 26, §2 bepaald wordt dat de gemeenten een lijst moeten opmaken met graven van lokaal historisch belang. Deze lijst staat garant voor het behoud van de graven, want de gemeente moet ze onderhouden ook al is de concessie vervallen. Het lokaal historisch belang kan van kunsthistorische en/of cultuurhistorische aard zijn. Onder dat laatste kan bv. een beschrijving van de graven van belangrijke figuren uit de gemeente vallen. Denk hierbij niet enkel aan edellieden, politici of sportfiguren, maar eveneens aan typische volksfiguren. Ook in kunsthistorisch opzicht zijn begraafplaatsen erg belangrijk en vindt men, zeker op oude begraafplaatsen, een variatie aan materialen, bouwstijlen en symboliek terug. Sta bij een volgend bezoek eens stil bij een rijkelijk versierd graf en laat de symboliek tot jechoordingen. Wie weet ontdek je zo het graf van een belangrijke overledene.

Veel oude grafzerken zijn uit blauwe hardsteen gemaakt, een robuust en weerbestendig materiaal, maar hier en daar vindt men op oude begraafplaatsen ook nog de typische gietijzeren kruisen terug. De oorsprong van de meeste modellen ligt in de tweede helft van de 19de eeuw en ze waren nog tot in de jaren 40 bij dezelfde producent te verkrijgen, nl. Nestor Martin, het merk dat in onze contreien vooral voor gietijzeren kachels bekend stond.

Gietijzeren kruisen werden meer dan 100 jaar lang vervaardigd.

De meeste modellen zijn geïnspireerd op de neogotiek en er wordt volop gebruik gemaakt van christelijke en funeraire symboliek. Onder een lijdende Christusfiguur aan het kruis zien we vaak engelen of Maria en Johannes de evangelist. De calvarie is trouwens als beeldengroep ook heel vaak op begraafplaatsen terug te vinden.

Een calvarie wordt op veel begraafplaatsen op het eindpunt van de toenmalige hoofdas ingeplant, zodat de blik van de bezoeker er naartoe getrokken wordt.

Engel: de engel is de begeleider van de ziel van de overledene naar het hiernamaals. Engeltjes komen frequent voor bij graven van kinderen en verwijzen naar de onschuld van het kind.

Kelk (met hostie): symbool voor de eucharistie, komt bijna uitsluitend voor op priestergraven.

De kruisen op de begraafplaats zijn niet de enige graftekens van het neogotische type. De neogotische (bouw)stijl is een typische stijl van de 19de eeuw die vanuit een romantische belangstelling voor de middeleeuwen teruggrijpt naar de gotische bouwkunst van weleer. Daar waar neogotiek zeer populair was bij katholieken, valt de neoclassicistische stijl veel meer in de smaak bij liberalen. Dit valt eveneens op in de stijl van de grafzerken.

Samen met de bouw- en kunststijl evolueert de stijl van de grafzerken. In het begin van de 20ste eeuw komt de art nouveau op, sterk door de natuur geïnspireerd en met vloeiende lijnen. Deze kent een einde bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog en wordt dan vervangen door de art deco, een stijl die dan weer door geometrie gekenmerkt wordt. De tweede wereldoorlog betekent het einde van de art deco. Wanneer men naar de sterfdatum van de overledene kijkt, kan men vaak de overeenkomstige stijl uit die periode afleiden, ook al speelt de persoonlijke voorkeur van de nabestaanden natuurlijk ook een rol.

Met de tijd worden de graven soberder. Hier en daar vindt men op begraafplaatsen nog eens een grafzerk terug die versierd is met kleine mozaïekjes, typerend voor de jaren 60 en 70. Ze vormen een minderheid tussen de talrijke graven in graniet die de laatste decennia zo populair werden. Ongetwijfeld speelde de duurzaamheid en het onderhoudsvriendelijk karakter van dit materiaal een rol. We zoeken onze overledenen nog op, maar onze tijd wordt steeds beperkter, dus het mag allemaal wat praktischer zijn. De tijdgeest verandert en onze omgang met de dood verandert mee. Het begraven van het lichaam wordt langzamerhand verdrongen door crematie en zo ontstaan specifieke urnenwanden en -graven, het gebruik van strooiweiden en begraafbossen of wordt de urne soms in een bestaand graf bijgezet.

Bij oude graven zijn het, naast bouwstijl en historiek, vooral de symbolen die dit erfgoed zo boeiend maken. Grfsymboliek is niet meer van deze tijd, we zijn er nog nauwelijks mee vertrouwd. Het

traditionele R.I.P. wordt nog herkend en hoewel vaak de Engelse versie 'rest in peace' wordt aangehaald, vindt het toch zijn oorsprong in het Latijnse 'requiescat in pace'. De betekenis is in beide talen gelijkaardig: moge hij/zij in vrede rusten. R.I.V. komt minder voor, maar staat dan weer voor 'rust in vrede'.

Het zal niet verbazen dat de verklaring voor veel afkortingen en symbolen op graven in het christendom gezocht moet worden of uit het Latijn afkomstig zijn. Zo staat de afkorting DOM voor 'Deo Optimo Maximo' (aan God, de beste en hoogste, gewijd) en INRI boven de crucifix staat voor 'Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum' (Jezus van Nazareth, koning der Joden).

Er wordt niet alleen teruggegrepen naar het Latijn. De letters Alfa en Omega staan als eerste en laatste letter van het Griekse alfabet symbool voor God als begin en einde van de kosmos. De grondslag voor deze symboliek is terug te vinden in de bijbeltekst "Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste; buiten Mij is er geen God." (Jesaja 44:6). De beide letters werden veel gebruikt om aan te duiden dat de overledene in God zijn begin- en einddoel zag.

De Griekse letters Alfa en Omega als symbool voor God als begin en einde van de kosmos.

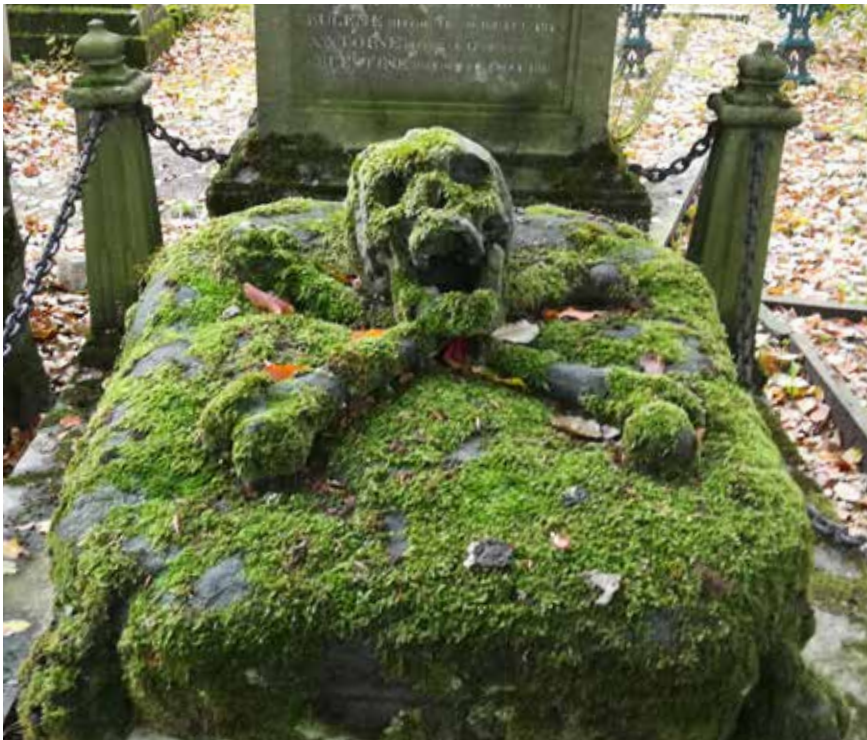
Omgekeerde fakkel: symbool van het uitdovend licht, het uitdovend leven.

Ouroboros, de slang die zichzelf in de staart bijt: symbool van onsterfelijkheid en reïncarnatie.

Passer en winkelhaak: veelal symbolen van vrijmetselarij, maar ook van een architect. De passer verwijst naar het spirituele, de winkelhaak naar het materiële. De naar elkaar geopende winkelhaak en passer leggen een brug tussen het onuitsprekelijke (spirituele) en het bekende (materiële).

Schedel (eventueel met gekruiste beenderen): wijst op de sterfelijkheid.

Zandloper: verwijst naar de vergankelijkheid van het leven en het naderen van het stervensuur. De gevleugelde zandloper is correct weergegeven als er zowel een vleermuis- als duivenvleugel aanwezig is. De eerste verwijst naar de nacht, de tweede naar de dag. Dit staat symbool voor de tijd tussen leven en dood. Vaak vinden we zandlopers terug met enkel vleermuisvleugels of enkel duivenvleugels.

Misschien minder te achterhalen, maar minsten zo boeiend, zijn de symbolen die uitgebeeld worden door menselijke figuren, dieren, planten, gebruiksvoorwerpen... Zo worden graven vaak versierd met bloemen. Zij staan symbool voor de ziel die zich opent voor God, net zoals een bloem zijn hart opent naar de zon. Klimop staat als groenblijvende plant symbool voor de onsterfelijkheid en het eeuwig leven. Dit verwijzen naar het eeuwige leven wordt trouwens niet enkel op graven zelf aangeduid, ook bepaalde beplanting op begraafplaatsen heeft een symbolische betekenis. Een taxusboom staat symbool voor onsterfelijkheid en het onvergankelijke. Dit heeft de boom te danken aan zijn blijvend groen uitzicht en zijn harde houtsoort. Onder de taxus werden in Engeland vaak rituele bijeenkomsten gehouden en de heilige boom werd als poort naar de spirituele wereld aanzien. Op kerkhoven plantte men taxusstekjes om overledenen te

helpen bij het vinden van hun weg naar het hiernamaals. Een mooie gedachte, zowel in droevige als minder droevige tijden.

Andere symbolen

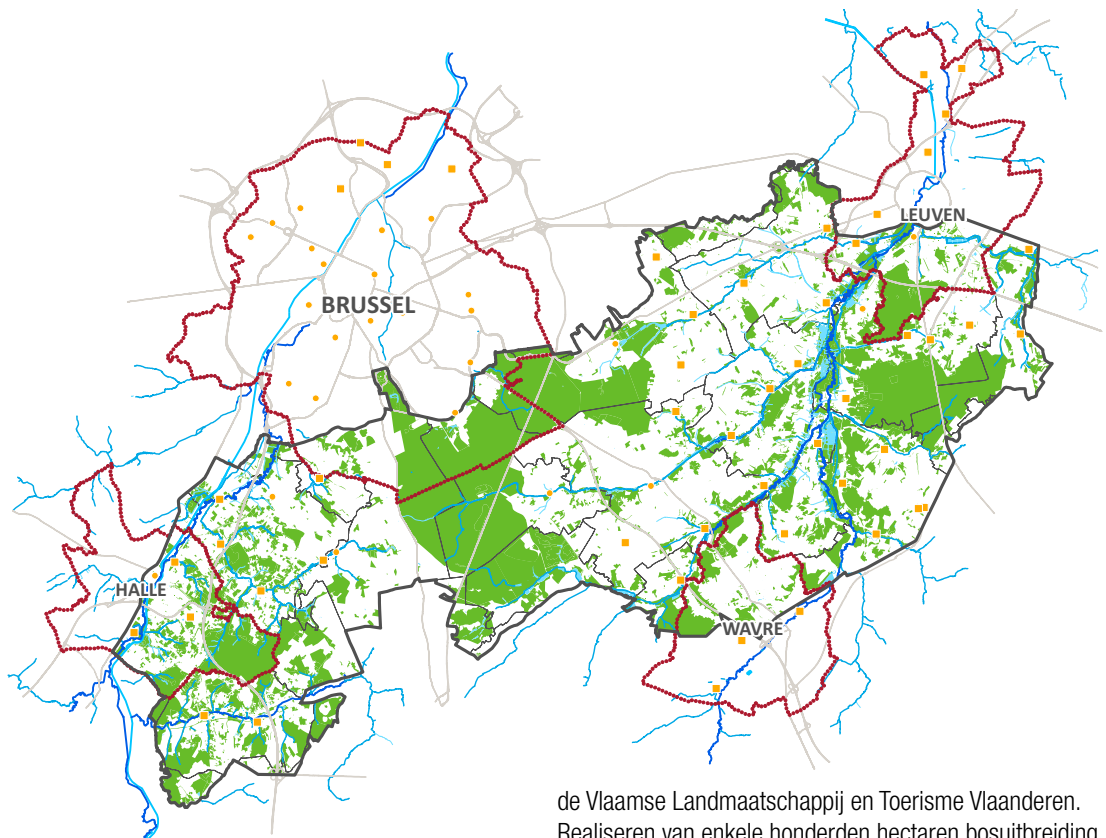
- **Boek:** verwijst naar het levensboek, waarin alle daden opgetekend worden.
- **Klimop:** verwijst naar het eeuwig leven en verbondenheid tot in de dood, herdenkt eeuwige vriendschap.
- **Krans van immortellen:** de cirkel staat symbool voor eeuwigheid en volmaaktheid, immortellen zijn gele droogbloemen, vanaf 1820 bijna uitsluitend voor funerair gebruik gekweekt. De stenen versie is zeker onvergankelijk.
- **Krans van laurierbladeren:** verwijst naar onvergankelijkheid, het eeuwig leven, roem en eerbetoen.
- **Palmtak:** symbool van de overwinning op de dood.

- **Papaver:** symbool voor de eeuwige slaap, de onherroepelijke dood.
- **Rechtopstaande fakkel:** symbool van een vrijzinnige levensopvatting.
- **Staf van Aesculapius (staf met slang er om heen gekronkeld):** verwijst naar de god van de geneeskunde, komt voor op graven van artsen en apothekers.
- **Uil:** aankondiger van de dood, maar ook symbool van wijsheid.
- **Zeis:** symboliseert de onverbiddelijkheid van de dood, het doorsnijden van de levensdraad. ■

Landbouw haalt uit naar Natuur

In een opiniestuk in VILT, geeft het online-nieuwsplatform het woord aan Hendrik Vandamme, voorzitter Algemeen Boerensyndicaat, nadat hij eerder in zijn voorwoord in magazine De Drietand kritiek uitte op een rapport van WWF. Het betreffende rapport publiceerde over de stand van de natuur in België. Vandamme hekelt daarin de opinie van de natuurbeweging die de landbouwsector afschilderde als boeman. Het voorwoord van Erika Vlieghe, gekend als voorzitter van de GEES in coronacrisis, was daarentegen wel verzoenend tussen mens en natuur. "Enige nuance van de natuurbeweging was wel op zijn plaats geweest."

Bron: www.vilt.be, De Drietand

Brabantse wouden

Vanuit de ideeën voor de oprichting van Nationale parken (een internationaal label) werd recent een project opgestart, dat luistert naar de naam 'Brabantse wouden'. De naam komt voort van de intentie om Hallerbos, Zoniënwoud en Meerdaalwoud met elkaar te verbinden en verder te ontwikkelen tot een Nationaal park. Het project heeft statuut, noch harde perimeter, want wil vertrekken vanuit een bottom-up approach in samenwerking met de private eigenaars en beheerders. Trekker is Natuur en Bos van de Vlaamse overheid, die o.a. financiële partnerschappen aangaat met

de Vlaamse Landmaatschappij en Toerisme Vlaanderen. Realiseren van enkele honderden hectaren bosuitbreiding, Natura 2000-doelen en overeenstemmende soortenbeschermingsprogramma's zoals voor vliegend hert en vroedmeesterpad staan centraal. Toerisme en recreatie vormen ook een belangrijke pijler die weliswaar duidelijk afgestemd dient te worden op ecologie, landbouw en bosbouw. Wij zijn nauw betrokken bij de opmaak om hierin te komen tot een goede samenwerking die private eigenaars ten goede komt. Eigenaars die willen nadenken om gebruik te maken van dit project en daaraan gekoppelde incentives, kunnen contact met ons opnemen voor meer informatie.

De eerste presentaties zijn terug te vinden op onze website: <https://landelijk.vlaanderen/over-ons/projecten/>

#Coronacreativiteit

Door de coronacrisis zijn veel meer gezinnen lokale producten gaan herontdekken. Hoevewinkels zijn opnieuw hip, 1 op 5 Vlamingen gaat nu vaker naar de lokale winkels. Naast voedsel, kan je er nu ook terecht voor lokale energie. Bolt, een nieuw speler op de energiemarkt, brengt naar Nederlands model producenten van lokale stroom in contact met lokale consumenten. Opvallend is dat land- en tuinbouwers hier vaak mee op de kar springen. Ze verkopen de stroom die ze over hebben zo aan lokale mensen.

© Daniel Fichte via Pixabay

“Plant je eigen bos en geef het een naam”

Op vrijdag 16 oktober trapte minister Demir, samen met alle meewerkende partners, de publiekscampagne “Plant je eigen bos en geef het een naam” af. Deze campagne wil alle burgers warm maken om de ambitieuze doelstelling van 4.000 ha extra bos mee te helpen realiseren. Heb je een eigen stuk grond of wil je gewoon je handen uit de mouwen steken, dan kan je je registreren op www.plantjeeigenbos.be om mee planten tijdens een plantactie van één van de partners van de bosalliantie of om je eigen bos te registreren. Tijdens de registratie kan je je eigen bos of het stukje bos dat burgers dit plantseizoen mee zullen helpen beplanten, een naam geven.

© Etnaski via Pixabay

Cijfers natuurverwerving in 2019

In 2019 kochten natuurverenigingen en de Vlaamse overheid samen 1.209 ha grond aan, de kleinste oppervlakte sinds 1996. De uitgave hiervoor haalde een recordhoogte van ruim € 36,7 miljoen. € 9 miljoen daarvan betrof aankoopsubsidies. Dat de hogere bedragen niet stroken met de kleinere oppervlakte heeft vooral te maken met de stijgende grondprijzen en de focus op aankoop voor bebossing.

Bron: www.inbo.be

Word NU lid van
Landelijk Vlaanderen!
WWW.LANDELIJK.
VLAANDEREN

Landelijk Vlaanderen

Thuis op het platteland

Raakt u of uw kennis ook niet wijs uit alle geldende regelgevingen?
Wilt u op de hoogte blijven van de laatste nieuwtjes?
Wilt u praktijkervaringen van andere eigenaars leren kennen?

Meer nog:

- Wil u gecontacteerd worden wanneer een nieuw project in uw omgeving van belang is voor uw eigendom?
- Heeft u advies nodig in een dossier?
- Heeft u onze kennis en ervaring nodig bij een probleem of geschil?
- Wil u beroep doen op ons netwerk om een knelpunt aan te kaarten?

Ondersteun dan vandaag nog
Landelijk Vlaanderen en u kunt
rekenen op onze steun!

Landelijk Vlaanderen

Prosper: *“Moet ge nu wat weten? Ik heb vorige maand wat bomen gekapt langs mijne vijver en nu krijg ik daarvoor een boete in de bus! Wat moet ik nu doen?”*

Michel: *“Maar Prosper toch, zijt gij nog geen lid van Landelijk Vlaanderen? Dan had ge wel geweten dat ge als eigenaar nog niet zomaar al moogt doen wat ge wilt op uwe grond.”*

Natuurdecreet, criteria duurzaam bosbeheer, veldwetboek, codex ruimtelijke ordening, burgerlijk wetboek, pachtwetgeving, jachtdecreet, stedenbouwkundige verordeningen, ruimtelijke uitvoeringsplannen, natuurinrichtingsprojecten, landinrichtingsprojecten, ruilverkavelingen, onteigeningen, trage wegen, erfgoeddecreet, besluit cultuuroederen, schenkbelasting, erfenisbelasting, grondtaks, pachtprizen, beheerovereenkomsten, natuurbeheerplannen, stroomgebiedbeheerplannen, soortenbesluit, boscompensatie...

Hoe word ik lid?

- Het 'Zilveren lidmaatschap' bedraagt € 60 + een oppervlaktebijdrage van € 2 per ha.
- Extra hulp nodig bij u ter plaatse, kies dan voor ons 'Gouden lidmaatschap' voor € 450 + een oppervlaktebijdrage van € 2 per ha.
- Stort uw lidgeld op IBAN BE37 3350 4426 9028 met de vermelding "lidgeld + uw naam"
- Contacteer ons gerust voor meer informatie op info@landelijk.vlaanderen of 02 217 27 40.

Landelijk Vlaanderen lobbyt op Vlaams niveau voor een betere omgeving voor de private eigenaar en beheerder en strijdt voor een multifunctionele aanpak met een leefbare economische return voor de eigenaar. Wie wil meegenieten van het buitengebied is welkom, maar met respect voor ons levenswerk!

Voor meer info, neem gerust een kijkje op onze website:
www.landelijk.vlaanderen